

KOSOVA-SERBIA

QASJE NDRYSHE

Ky raport është pjesë e projektit Kosovë-Serbi:Qasje ndryshe. Ky projekt financohet nga Ambasada e Holandës në Kosovë dhe zbatohet së bashku me partnerët nga Instituti për Politika Sociale Musine Kokalari (ISP Musine Kokalari) dhe Qendra për Iniciativa Sociale (CSI).

Pikëpamjet e shprehura në këtë raport nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet zyrtare të Ambasadës së Holandës.

PËRMBAJTJA

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE	1
Gjetjet kryesore	1
HYRJE	4
METODOLOGJIA	4
REZULTATET E STUDIMIT	6
Demografisë	6
Gjetjet kryesore të anketës	8
Sfidat dhe çështjet e komunitetit	8
Dialogu Kosovë-Serbi	11
Besimi tek institucionet shtetërore dhe superfuqitë	21
Korniza e Vetë-Menaxhimit	22
E ardhmja në Kosovë	25
Sentiment towards CBK's decision on currency	28
KONKLUSIONE	32

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Ky projekt synon të analizojë tërësisht pikëpamjet dhe ndjenjat e komunitetit serb në Kosovë duke përdorur metoda sasiore kërkimore. Qëllimi kryesor është mbledhja dhe vlerësimi i këndvështrimeve të tyre për një sërë çështjesh që janë të rëndësishme për ta dhe relevante për institucionet e Republikës së Kosovës. Përmes këtij hulumtimi, ne synojmë të ofrojmë të dhëna empirike që mund të ndihmojnë në përmirësimin e dialogut të brendshëm ndërmjet institucioneve qendrore dhe komuniteteve në Kosovë. Më poshtë, ne paraqesim gjetjet kryesore të raportit:

Gjetjet kryesore

Sfidat dhe çështjet e komunitetit

- Tri shqetësimet kryesore ditore të komunitetit janë siguria/stabiliteti i përgjithshëm (51%), liria politike (43%) dhe punësimi/kushtet ekonomike (40%), gjë që tregon çështje urgjente për banorët.
- Korrupsioni shfaqet si sfida më e rëndësishme (42%) në lidhje me lirinë politike dhe demokracinë, me shqetësime për ndërhyrjet politike si nga qeveria e Kosovës ashtu edhe nga ajo e Serbisë.
- Ka ndryshime të konsiderueshme midis zonave urbane dhe rurale në sfidat e perceptuara, si p.sh. korrupsioni është më i përhapur në zonat rurale (49%) kundrejt zonave urbane (31%), ndërsa zonat urbane kanë prioritet mungesën e përfaqësimit të duhur politik në krahasim me zonat rurale (41% k. 30%).

Dialogu Kosovë-Serbi

- Të anketuarit shprehin perceptime të ndryshme në lidhje me përpjekjet e qeverisë ndaj grupeve minoritare, me një marrëveshje thelbësore që dialogu dhe mirëkuptimi promovohen gjerësisht (61%), por ekzistojnë shqetësime të dukshme për barrierat për qasjen në shërbime (68%) dhe nënpërfaqësimin në media (66%).
- Kisha Ortodokse Serbe del si aktori kryesor për dialogun për nevojat e komunitetit serb (58%), e ndjekur nga partitë politike serbe nga Kosova dhe Serbia (46-44%).
- Preferencat për ndërmjetësuesit e dialogut ndryshojnë në mes rajoneve, me të anketuarit urbanë që favorizojnë partitë e tjera politike të Kosovës (31%) dhe të anketuarit ruralë që u japin përparësi partive politike në Serbi (59%).
- Pritjet në lidhje me ndikimin e dialogut Kosovë-Serbi në marrëdhëniet ndërmjet shqiptarëve të Kosovës dhe serbëve të Kosovës tregojnë një rënie të lehtë nga vala 1 në valën 2, me 53% në valën 1 që presin përmirësim krahasuar me 48% në valën 2. Anasjelltas, përqindja e të anketuarve që nuk prisnin ndryshime u ul nga 43% në valën 1 në 39% në valën 2.

Besimi tek institucionet shtetërore dhe superfuqitë

- Punonjësit e kujdesit shëndetësor ruajnë nivelin më të lartë të besimit midis të anketuarve, me një rezultat prej 2.45 në valën 1 dhe 2.25 në valën 2, që tregon besim të qëndrueshëm në shërbimet e tyre.
- Besimi në institucione dhe vende të ndryshme luhatet, me Rusinë që mbetet entiteti më i besuar, ndërsa entitete si KFOR-i, BE-ja dhe SHBA-të përjetojnë rënie të ndjeshme në rezultatet e besimit, duke reflektuar ndryshimin e perceptimeve midis të anketuarve.

Korniza e Vetë-Menaxhimit

- 64% e të anketuarve raportojnë se kanë njohuri bazë të Kornizës së Vetë-Menaxhimit, me 22% që shprehin familjaritet të kufizuar, ndërsa 9% shfaqin një nivel më të thellë njohurish duke deklaruar se janë shumë të familjarizuar, dhe një pakicë prej 5% deklaruan se nuk kanë njohuri fare
- Në të dy valët e anketës, opinionet në lidhje me krijimin e Kornizës së Vetë-Menaxhimit kanë ndryshuar, ku vala 1 tregon një shumicë të konsiderueshme (84%) pro dhe vetëm 12% kundër, ndërsa në valën 2, megjithëse shumica mbeti në favor (73%), kundërshtimi u rrit në 23%.
- Perceptimet e Kornizës së Vetë-Menaxhimit në Kosovë tregojnë se shumica (70%) e shohin atë pozitivisht për të drejtat dhe pajtimin serb, me 58% që e shohin atë si nxitje të bashkëpunimit ndëretnik, ndërsa 18% e perceptojnë atë si minim të sovranitetit të Kosovës.

E ardhmja në Kosovë

- Përderisa në valën 1, 36% e të anketuarve besonin se marrëdhëniet ndëretnike në Kosovë do të përmirësoheshin, në valën 2, ky perceptim u ul në 28%, me një rritje të dukshme në 52% duke parashikuar që marrëdhëniet të mbeten të njëjta.
- Nëpër qytete të ndryshme të Kosovës, vala 2 tregon një trend drejt rritjes së mosvizitimit ose uljes së vizitave në krahasim me valën 1. Veçanërisht, ka një rritje të konsiderueshme të mosvizitave në Prishtinë, Prizren, Gjilan dhe Kamenicë në valën 2.
- Blerja mbetet arsyeja kryesore për të vizituar qytetet në të dyja valët, e ndjekur nga mundësitë e biznesit. Megjithatë, interesi për jetën e natës duket se bie nga 7% në valën 1 në 3% në valën 2, duke treguar ndryshimin e preferencave në arsyet e vizitave.
- o Të anketuarit në të dyja valët përgjithësisht perceptojnë pengesa të ulëta për të pasur fqinjë ose për të punuar me anëtarë nga komunitete të ndryshme, megjithëse pengesat u ulën në valën 2. Megjithatë, shqiptarët shihen vazhdimisht se paraqesin një nivel të moderuar të pengesave në krahasim me komunitetet e tjera, veçanërisht në mjediset e vendit të punës.

Ndjenja ndaj vendimit të BQK-së për valutën

- Dinari përdoret kryesisht si për të ardhurat personale/familjare ashtu edhe për shpenzimet e përditshme (89% dhe 92% respektivisht), ndërkohë që Eurot përdoren zakonisht për shpenzime (63%), por më pak për marrjen e të ardhurave të tyre (22%).
- Në komunat me shumicë serbe në pjesën tjetër të vendit, Euro dominon shpenzimet e përditshme (82%), ndërsa Dinari është primar për të ardhurat (68%), por në komunat e rajonit verior, Dinari dominon si për të ardhurat ashtu edhe për shpenzimet (96%).
- Qëndrimet e parashikuara të komunitetit ndaj pajtueshmërisë tregojnë se 43% presin rezistencë për arsye kulturore ose politike, ndërsa 36% besojnë se pajtueshmëria do të ndodhë për lehtësi ekonomike; veçanërisht, 21% shprehin pasiguri për qëndrimin e ardhshëm të komunitetit.
- Të dhënat e ndara sipas moshës tregojnë se të anketuarit më të rinj janë më të prirur drejt pajtueshmërisë për lehtësi ekonomike, ndërsa rezistenca për arsye kulturore ose politike priret të rritet me moshën; pasiguria arrin kulmin tek të anketuarit më të vjetër, veçanërisht ata të moshës 65 vjeç e lart.
- Gjasa e perceptuar e adoptimit të Euros tregon se pothuajse dy të tretat e të anketuarve (64%) besojnë se ka gjasa, ndërsa vetëm 10% mendojnë se nuk ka gjasa dhe 26% janë të pasigurt. Të anketuarit urbanë janë më optimistë (77%), ndërsa të anketuarit ruralë janë më të pasigurt dhe skeptikë, me 31% të pasigurt dhe 13% që shprehin dyshime

HYRJE

Për të ndihmuar Institutin për Politika Sociale “Musine Kokalari” dhe Iniciativën e Re Sociale në të kuptuarit e qëndrimeve dhe perspektivave të komunitetit serb në Kosovë lidhur me nevojat, interesat dhe ofrimin e shërbimeve të tyre, UBO Consulting propozoi bërjen e një pyetësoi të strukturuar në dhjetë komuna me shumicë serbe në Kosovë si pjesë e metodologjisë sasiore. Përveç kësaj, për të siguruar një bazë të fortë empirike për propozime të mëtejshme që synojnë nxitjen e dialogut të brendshëm ndërmjet institucioneve qendrore dhe këtyre komuniteteve, pyetësoi iu administrua një mostre përfaqësuese prej 500 qytetarëve. Gjetjet dhe konkluzionet kryesore nga ky studim hulumtues anketues janë përshkruar në seksionet e mëposhtme.

Hulumtimi është pjesë e projektit **Kosovë-Serbi: Qasje e ndryshme** e zbatuar nga Iniciativa e Re Sociale, Instituti për Politika Sociale “Musine Kokalari”, Qendra për Përfshirje Sociale financuar nga Ambasada e Holandës në Kosovë.

METODOLOGJIA

Ky seksion përshkruan metodologjinë e kërkimit të aplikuar në studim, duke përfshirë mbledhjen e të dhënave, planin e marrjes së mostrave, finalizimin e pyetësoit, rekrutimin dhe trajnimin e ekipit të anketimit, ekzekutimin e punës në terren, sigurimin e cilësisë dhe analizën e të dhënave.

Metodologjia e përdorur për mbledhjen e të dhënave ndoqi një qasje sasiore, duke përdorur intervista personale të lehtësuara nga teknika e intervistave personale të asistuar me kompjuter (CAPI). Anketa përfshinte pjesëmarrës nga komuniteti serb me banim në Kosovë. Për të siguruar përfaqësim në të gjithë rajonin, studimi përfshiu dhjetë (10) komuna me shumicë serbe në vend: Leposaviq, Novobërdë, Zubin Potok, Shtërpçë, Zveçan, Graçanica, Ranillug, Partesh, Klllokot, dhe Mitrovicë të Veriut. Mbledhja e të dhënave u krye përmes intervistave ballë për ballë gjatë muajve mars-prill 2024, duke mundur ndëryprim të drejtpërdrejtë me pjesëmarrësit. Pas intervistave, të dhënat e mbledhura u përpunuan dhe menaxhuan duke përdorur softuerin e specializuar të menaxhimit të anketave, Kobo Toolbox, duke siguruar saktësi dhe efikasitet në trajtimin e informacionit. Në total, 500 intervista u kryen me sukses, duke siguruar një databazë gjithëpërfshirëse për analizë. Shpërndarja e këtyre intervistave nëpër komuna është paraqitur në tabelën vijuese, duke ofruar njohuri për përfaqësimin gjeografik të popullsisë së anketuar.

Tabela 1. Shpërndarja e mostrës. Tabela 1. Shpërndarja e mostrës.

No.	Municipality	Urban	Rural	Total
1	Mitrovica e Veriut	101	25	126
2	Leposaviq	38	57	96
3	Zveçan	15	70	85
4	Zubin Potok	19	55	74
5	Graçanicë	18	26	44

6	Ranillug	0	21	21
7	Novobërdë	2	16	18
8	Shtërpcë	3	14	17
9	Partesh	0	10	10
10	Kllokot	0	10	10
Total		196	304	500

Të dhënat sasiore të anketës u pastruan dhe u analizuan duke përdorur SPSS. Tabelat u krijuan sipas planit të analizës së finalizuar, të zhvilluar në bashkëpunim me ekipin e hartimit të raportit. Teknikat e vërtetimit të të dhënave janë përdorur për të adresuar çdo çështje të tillë si informacioni i munguar, i pasaktë, i tepërt ose i parëndësishëm brenda grupit të të dhënave.

Studimi përfshin trendet ndërmjet dy periudhave, të dhënat nga vala 1 janë nga anketa e kryer në korrik-gusht 2023, ndërsa të dhënat nga vala 2 janë nga anketa e kryer në mars-prill 2024. Trendet e paraqitura ofrojnë njohuri të vlefshme; megjithatë, është thelbësore që ato të interpretohen me kujdes duke pasur parasysh se mostra ndryshoi nga vala 1 në valën 2, duke u ulur nga 800 në 500. Këto krahasime u përfshinë për pyetje që mbetën të njëjta gjatë dy periudhave. Megjithatë, për shkak të modifikimeve të tilla si heqja, shtimi ose ndryshimi i disa opsioneve brenda pyetjeve, jo të gjitha krahasimet ishin të realizueshme. Sidoqoftë, të dhënat ende ofrojnë njohuri të vlefshme për ndryshimet me kalimin e kohës, megjithëse ndryshimet në madhësinë e mostrës mund të ndikojnë në qëndrueshmërinë e përfundimeve të caktuara. Një shqyrtim i kujdesshëm i këtyre faktorëve është i nevojshëm për të siguruar interpretimin e saktë të gjetjeve.

Për më tepër, ekipi hulumtues krijoi tabela të kryqëzuara për të identifikuar modelet, trendet dhe probabilitetet brenda të dhënave të papërpunuara. Është e rëndësishme të theksohet se tabelat e kryqëzuara që fokusohen në komunat në veri dhe ato me shumicë serbe në pjesën tjetër të Kosovës mund të mos përfaqësojnë të gjithë popullatën për shkak të madhësisë së kufizuar të mostrës. Rrjedhimisht, ato nuk duhet të përdoren për të përgjithësuar gjerësisht perspektivat e banorëve serbë në Kosovë. Vlen të theksohet se veriu i Kosovës përfshin komunat e Mitrovicës së Veriut, Zveçanit, Zubin Potokut dhe Leposaviqit, me një mostër të përgjithshme prej 380 të të anketuarve. Pjesa tjetër e Kosovës përfshin gjashtë komunat e mbetura, përkatësisht Graçanicën, Ranillugin, Shtërpcën, Parteshin, Novobërdën dhe Kllokotin, me një mostër të përgjithshme prej 120 të të anketuarve.

Mohim përgjegjësie: Në raste të caktuara, përqindjet mund të kalojnë 100% për shkak të rumbullakimit të vlerave.

REZULTATET E STUDIMIT

Ky studim thellohet në sfidat dhe dinamikat e shumëanshme me të cilat përballet komuniteti serb që banon në Kosovë. Me një mostër prej 500 pjesëmarrësish, ky hulumtim fokusohet të eksplorojë në mënyrë gjithëpërfshirëse aspekte të ndryshme të jetës dhe qeverisjes në komunitet në Kosovë. Seksioni i parë trajton sfidat dhe çështjet e komunitetit, duke mbuluar një gamë të gjerë temash si punësimi, siguria, liritë politike dhe fetare, qasja në shërbime, infrastruktura dhe shqetësimet mjedisore.

Seksionet vijuese fokusohen në tema specifike si dialogu Kosovë-Serbi, besimi në institucionet shtetërore dhe entitetet ndërkombëtare, perceptimet e marrëdhënieve ndëretnike, Korniza e Vetë-Menaxhimit dhe ndjenjat ndaj vendimeve të fundit për valutën. Çdo seksion përmban pyetje të dizajnuara për të kërkuar opinione, qëndrime dhe pritshmëri nga të anketuarit, duke ofruar njohuri të vlefshme në pikëpamjet e tyre mbi qeverisjen, proceset e dialogut, besimin institucional, dinamikën ndëretnike dhe politikat ekonomike. Përmes një kombinimi të pyetjeve me zgjedhje të shumëfishta dhe të bazuara në shkallë, instrumenti hulumtues synoi të kapte një pamje gjithëpërfshirëse të perspektivave dhe përvojave të komunitetit në Kosovë.

Demografisë

Para se të hulumtohen sfidat dhe perspektivat brenda komunitetit serb të Kosovës, është thelbësore të kuptohen demografisë e ndryshme që e mbështesin atë. Ky seksion ofron një përmbledhje të përbërjes demografike të individëve serbë në vendbanim.

Studimi përfshiu gjithsej 500 të anketuar. Sipas gjinisë, shpërndarja ishte 49 për qind femra, 51 për qind meshkuj. Gjeografikisht, 39 për qind ishin nga zonat urbane, ndërsa 61 për qind ishin nga zonat rurale.

Figura 1. Vendbanimi i të anketuarve

Për sa i përket shpërndarjes së moshës, moshat e të anketuarve janë kategorizuar si më poshtë: 9 për qind ishin të moshës 18-24 vjeç; 28 për qind ishin 25-34; 29 për qind ishin 35-44; 17 për qind ishin 45-54; 17 për qind ishin 55-64; dhe dy për qind ishin 65 vjeç ose më të vjetër.

Figura 2. Mosha e të anketuarve

Statusi martesor tregoi se shumica e të anketuarve (64 për qind) ishin të martuar, 31 për qind ishin beqarë, katër për qind ishin të divorcuar dhe pesë për qind ishin të ve. Nivelet e arsimit ndryshonin, me 72 për qind që kishin përfunduar shkollën e mesme, 14 për qind kishin një diplomë universiteti/kolegji apo master dhe nëntë për qind janë aktualisht studentë.

Statusi i punësimit të të anketuarve nxjerr në pah një peizazh të larmishëm, pothuajse gjysma (49 për qind) janë të punësuar në sektorin publik, ndërkohë, 21% janë të angazhuar në sektorin privat. Veçanërisht, 10 për qind janë të papunë, duke theksuar sfidat e tregut të punës. Për më tepër, 6 për qind janë studentë, 6 për qind janë të vetëpunësuar dhe 4 për qind janë pensionistë dhe amvise, duke reflektuar kalimet në fazat e karrierës dhe rolet shtëpiake.

49%

Puna në sektorin publik

21%

Puna në sektorin privat

10%

I/e papunë

6%

Student/e

6%

I/e vetëpunësuar

4%

Pensionist/e

4%

Amvise

Figura 3. Statusi i punësimit të të anketuarve

Rezultatet në lidhje me të ardhurat personale tregojnë një shpërndarje të larmishme të të ardhurave personale midis të anketuarve. Veçanërisht, 18 për qind raportuan se nuk kishin të ardhura, ndërsa 34 për qind fituan nga 301 deri në 450 euro dhe 21 për qind nga 451 deri në 600 euro. Për më tepër, përqindjet më të vogla raportuan të ardhura më të larta, me katër për qind që raportuan se fituan më shumë se 751 euro.

Gjetjet kryesore të anketës

Sfidat dhe çështjet e komunitetit

Të dhënat paraqesin problemet kryesore me të cilat përballet komuniteti në baza ditore, të renditura sipas përqindjes së të anketuarve që kanë identifikuar secilën problematikë. Tri shqetësimet kryesore ditore të komunitetit janë siguria/stabiliteti i përgjithshëm (51%), liria politike (43%) dhe punësimi/kushtet ekonomike (40%). Këto çështje janë më të përhapura se të tjerat e listuara, gjë që tregon se ato janë shqetësimet më urgjente për komunitetin. Identiteti kulturor i rrezikuar (28%) dhe liria fetare (21%) gjithashtu shfaqin nivele të konsiderueshme shqetësimi në mesin e të anketuarve.

Një përqindje relativisht e vogël e të anketuarve (4%) e perceptojnë lirinë e lëvizjes brenda vendit si problem. Mes atyre që e shohin si shqetësim, arsyet ndryshojnë. Arsyet më të zakonshme të përmendura janë frika nga shqiptarët (n=7) dhe shqetësimet e sigurisë (n=4). Arsyet e tjera të përmendura përfshijnë të mos ndjehen të sigurt (n=2), besimin se serbët janë në rrezik serioz (n=1) dhe dëshirën për një jetë normale (n=1).

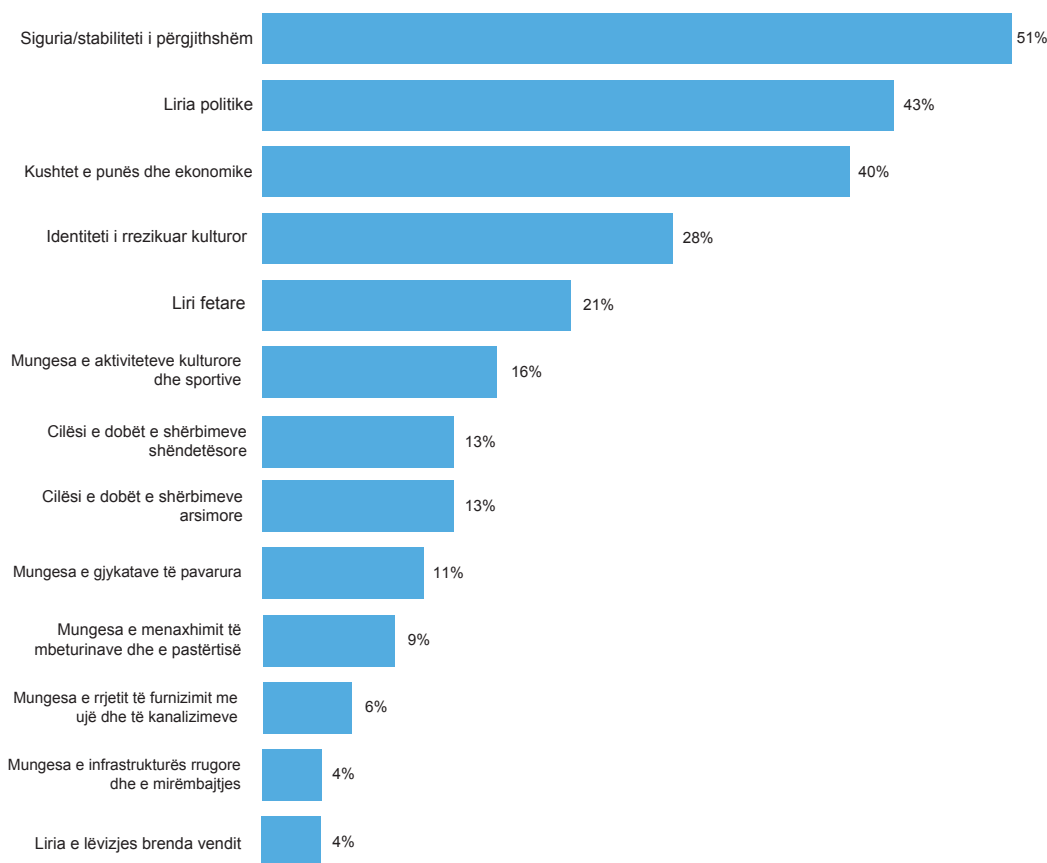

Figura 4. Cilat janë problemet kryesore me të cilat përballet komuniteti juaj në baza ditore?

Sfida kryesore me të cilën përballet komuniteti në lidhje me lirinë politike dhe demokracinë është korrupsioni, i cili del si sfida më e rëndësishme (42%). Ndërhyrjet politike nga Qeveria e Kosovës (36%) dhe ajo e Serbisë (20%) janë sfidat kryesore për komunitetet. Përveç kësaj, ka shqetësime për mungesën e partive të duhura politike që përfaqësojnë komunitetin (34%) dhe mungesën e integritetit zgjedhor (20%), gjë që tregon pakënaqësi me peizazhin politik dhe procesin zgjedhor. Ka shqetësime të tjera të përmendura por në përqindje relativisht të ulëta.

Midis atyre që e perceptojnë si një çështje detyrimin nëpërmjet dhunës fizike, frikësimit, kërcënimeve dhe presionit ekonomik, n=3 të anketuarit ia atribuojnë këtë detyrim udhëheqësve dhe anëtarëve të partive politike. Një tjetër n=3 të anketuar ia atribuojnë këtë detyrim shqiptarëve, dhe n=1 i anketuar përmendi Policinë e Kosovës si përgjegjëse për detyrimin.

42%

Korrupsioni

36%

Ndërhjertje politike nga Qeveria e Kosovës

34%

Mungesa e partive të duhura politike që përfaqësojnë komunitetin

20%

Ndërhjertje politike nga Qeveria e Serbisë

20%

Mungesa e integritetit zgjedhor

16%

Mungesa e pluralizmit politik

13%

Mungesa e lirisë mediatike

11%

Besimi në institucione lokale/qendrore të Kosovës

2%

Detyrimi nëpërmjet dhunës fizike, frikësimit, kërcënimit dhe presionit ekonomik

Figura 5. Cilat janë sfidat kryesore të komunitetit tuaj lidhur me lirinë politike dhe demokracinë?

Të dhënat nxjerrin në pah dallime të konsiderueshme në sfidat e perceptuara në lidhje me lirinë politike dhe demokracinë midis zonave urbane dhe rurale. Korrupsioni identifikohet si një sfidë e madhe si në zonat urbane ashtu edhe në ato rurale, por është më i theksuar në zonat rurale, ku 49 për qind e të anketuarve e kanë theksuar në krahasim me 31 për qind në zonat urbane. Mungesa e partive të duhura politike që përfaqësojnë komunitetin shihet si një sfidë më e rëndësishme në zonat urbane (41%) krahasuar me zonat rurale (30%). Ndërhjertje politike nga Qeveria e Kosovës shihen si sfidë më e rëndësishme në zonat rurale (41%) krahasuar me zonat urbane (28%). Mungesa e lirisë së medias identifikohet si një sfidë më e rëndësishme në zonat rurale (17%) krahasuar me zonat urbane (6%).

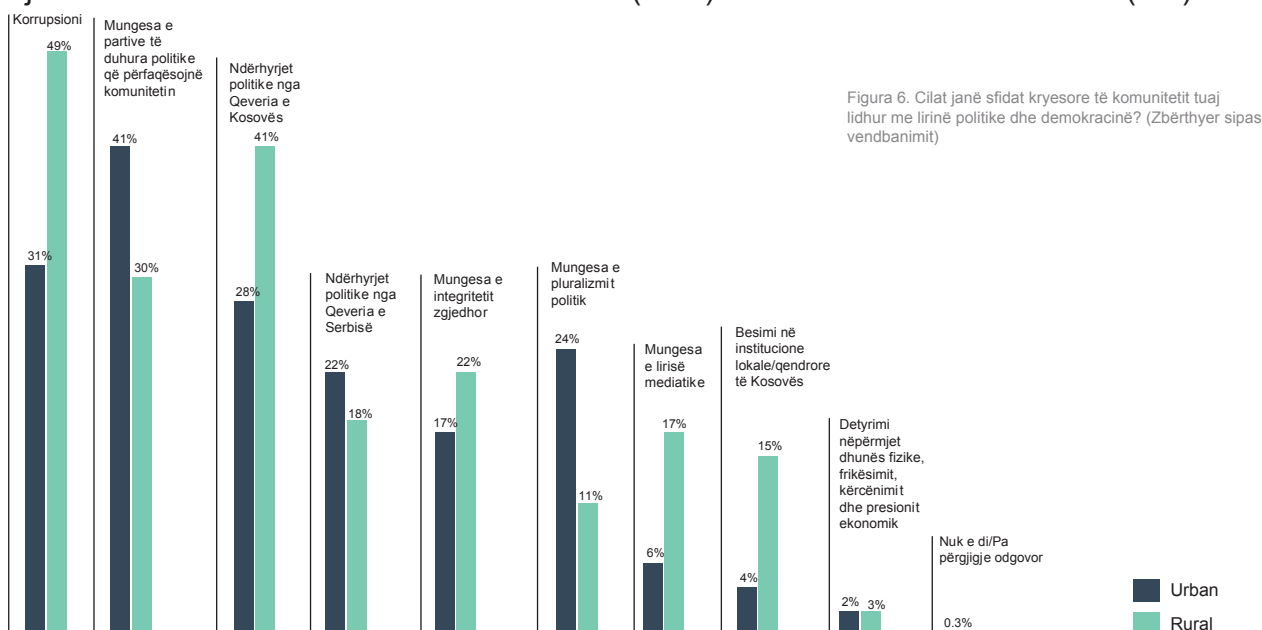

Figura 6. Cilat janë sfidat kryesore të komunitetit tuaj lidhur me lirinë politike dhe demokracinë? (Zbërthyer sipas vendbanimit)

Kur krahasohen valët, ka disa ndryshime të dukshme në sfidat kryesore me të cilat përballet komuniteti në lidhje me sigurinë dhe stabilitetin publik. Ndryshimi më i rëndësishëm vërehet në perceptimin e masave të pamjaftueshme të menaxhimit dhe kontrollit të kufirit, i cili u ul me 17 pikë përqindje nga 50 për qind në valën 1 në 33 për qind në valën 2. Një tjetër ndryshim i konsiderueshëm lidhet me mungesën e mirëmbajtjes së infrastrukturës dhe hapësirave publike, të cilat u rritën me 14 pikë përqindje nga 21 për qind në valën 1 në 35 për qind në valën 2. Sfidat e tjera kryesore, duke përfshirë kapacitetin dhe efektivitetin e pamjaftueshëm të zbatimit të ligjit vendor dhe mungesën e integritit social dhe përfshirjes në mesin e komuniteteve të ndryshme etnike, mbetën relativisht të qëndrueshme ndërmjet dy valëve, duke treguar se këto çështje vazhdojnë të jenë shqetësime të konsiderueshme për komunitetin.

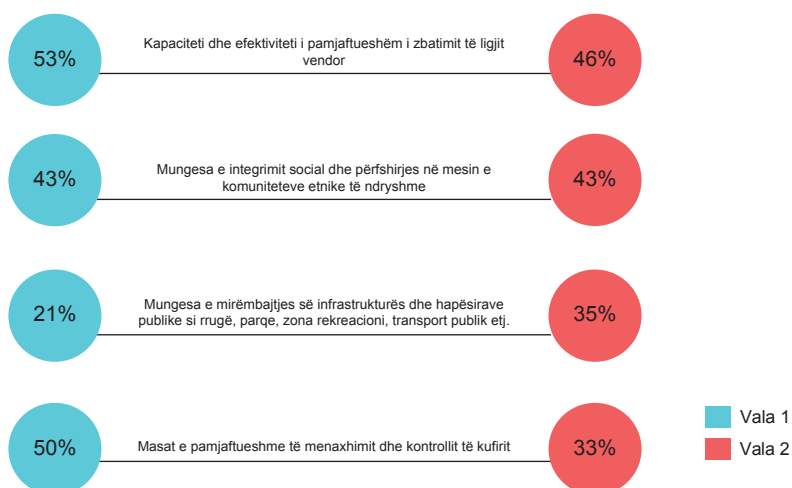

Figura 7. Cilat janë sfidat kryesore me të cilat përballet komuniteti juaj në lidhje me sigurinë dhe stabilitetin publik?

Për më tepër, të anketuarit u pyetën për gatishmërinë e tyre për të ndihmuar komunën në rritjen e komunikimit dhe bashkëpunimit me qytetarët lidhur me çështjet e lartpërmendura. Të dhënat tregojnë një rënie të lehtë të përqindjes së të anketuarve të gatshëm për të ndihmuar komunën në përmirësimin e komunikimit dhe bashkëpunimit të saj për këto çështje, nga 47 për qind në valën 1 në 37 për qind në valën 2. Anasjelltas, ka një rritje të lehtë në përqindjen e të anketuarve që mund të jenë të gatshëm të ndihmojnë komunën të përmirësojë komunikimin dhe bashkëpunimin e saj në lidhje me këto çështje (42% në valën 1, 46% në valën 2).

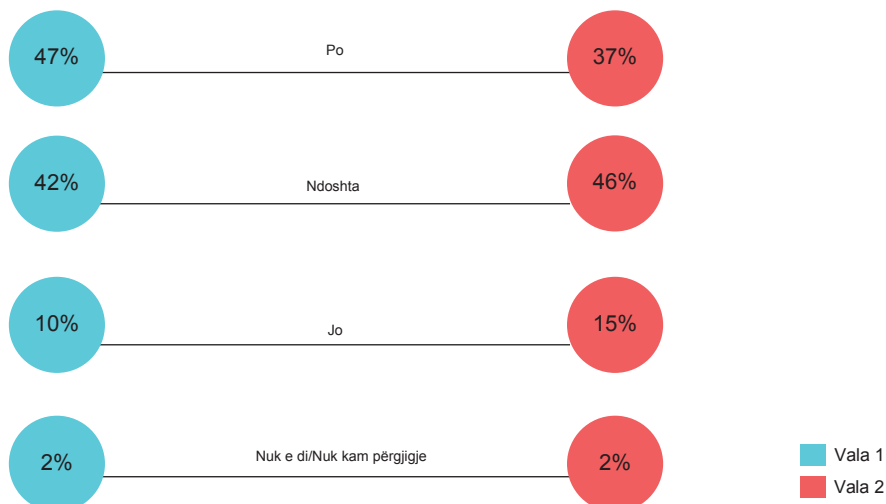

Figura 10. A do të ishit të gatshëm ta ndihmonit komunën të përmirësojë komunikimin dhe bashkëpunimin me qytetarët lidhur me çështjet e lartpërmendura?

Të dhënat nxjerrin në pah një nivel mosdakordimi në mesin e të anketuarve në lidhje me përpjekjet e Qeverisë së Kosovës ndaj grupeve minoritare. Në të gjitha deklaratat, shumica e të anketuarve ose nuk pajtohen aspak ose nuk pajtohen deri në një farë mase me deklaratat. Sa i përket qasjes së barabartë në punësim, kujdes shëndetësor dhe shërbime arsimore, 86 për qind e të anketuarve ose nuk pajtohen aspak ose nuk pajtohen deri në një farë mase që grupet minoritare kanë qasje të barabartë. Ngjashëm, ekziston një nivel i lartë i mosdakordimit në lidhje me përfaqësimin kuptimplotë të komuniteteve minoritare në institucionet qeveritare (91%). Për sa i përket sigurisë, 79 për qind e të anketuarve ose nuk pajtohen aspak/nuk pajtohen deri në një farë mase që grupet minoritare ndjehen të sigurt në komunitetet e tyre nën mbrojtjen e qeverisë pa frikë nga diskriminimi ose ngacmimi. Sa i përket përfaqësimit në media, 85 për qind e të anketuarve ose nuk pajtohen aspak ose nuk pajtohen deri në një farë mase që zërat e pakicave janë të përfaqësuar në media dhe në diskursin publik. Së fundi, sa i përket qasjes së barabartë në të drejtat e votës dhe pjesëmarrjen politike, 76% e të anketuarve ose nuk pajtohen aspak ose nuk pajtohen deri në një farë mase që qeveria siguron qasje të barabartë për komunitetet pakicë.

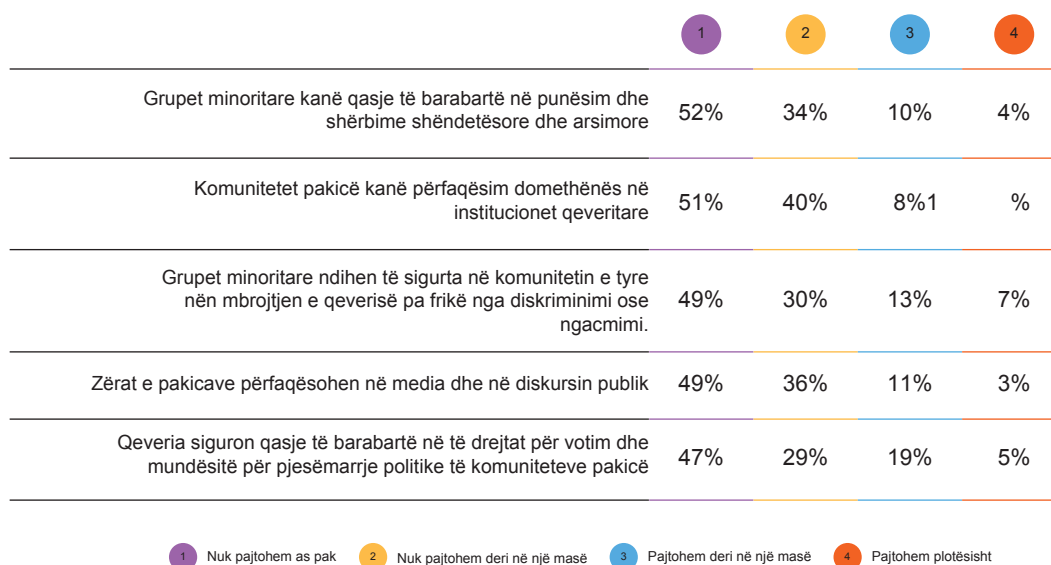

Figura 11. Deri në çfarë mase pajtoheni me deklaratat e mëposhtme lidhur me përpjekjet e Qeverisë së Kosovës ndaj grupeve minoritare?

Dialogu Kosovë-Serbi

Kur bëhet fjalë për nxitjen e dialogut dhe mirëkuptimit ndërmjet grupeve të ndryshme etnike dhe kulturore, përgjigjet janë të ndara në mënyrë të barabartë, me 61 për qind të të anketuarve që pajtohen deri në një farë mase ose pajtohen plotësisht se qeveria promovon në mënyrë aktive një dialog dhe mirëkuptim të tillë. Lidhur me barrierat për qasjen në shërbimet e punësimit, kujdesit shëndetësor dhe arsimit, ekziston një perceptim i dukshëm në mesin e të anketuarve, me 68 për qind që pajtohen deri në një farë mase ose pajtohen plotësisht që grupet e pakicave përballen me këto barrierat. Ngjashëm, ekziston një perceptim domethënës midis të anketuarve në lidhje me nënpërfaqësimin ose marginalizimin e zërave të pakicave në media dhe në diskursin publik, me 66 për qind që pajtohen deri në një farë mase ose pajtohen plotësisht. Në temën e përfaqësimit kuptimplotë në institucionet qeveritare, ka një perceptim pak më pozitiv, me 65 për qind të të anketuarve që pajtohen deri në një farë mase ose pajtohen plotësisht se komuniteteve pakicë u mungon përfaqësimi kuptimplotë. Së fundi, sa i përket kontributit nga komunitetet pakicë në proceset e vendimmarrjes politike, ekziston gjithashtu një perceptim relativisht pozitiv, me 66 për qind të të anketuarve që pajtohen deri në një farë mase ose pajtohen plotësisht se qeveria e kërkon në mënyrë aktive një kontribut të tillë.

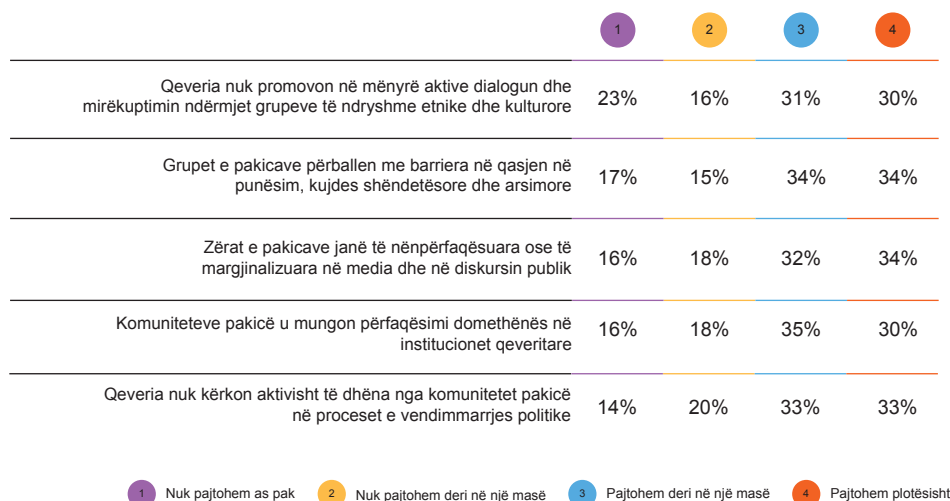

Figura 12. Deri në çfarë mase pajtoheni me deklaratat e mëposhtme lidhur me përpjekjet e Qeverisë së Kosovës ndaj grupeve minoritare?

Në përgjithësi, këto gjetje nxjerrin në pah perceptimet e ndryshme ndërmjet zonave urbane dhe rurale në lidhje me përpjekjet e Qeverisë së Kosovës ndaj grupeve minoritare. Sa i përket promovimit të dialogut dhe mirëkuptimit nga ana e qeverisë ndërmjet grupeve të ndryshme etnike dhe kulturore, të anketuarit urbanë kanë më shumë gjasa të pajtohen deri në një farë mase/të pajtohen plotësisht (55%) në krahasim me të anketuarit në zonat rurale (65%). Për sa i përket përfaqësimit kuptimplotë të grupeve të pakicave në institucionet qeveritare, të anketuarit urbanë kanë më shumë gjasa të pajtohen deri në një farë mase se një përfaqësim i tillë ekziston (11%) krahasuar me të anketuarit në zonat rurale (6%). Sa i përket qasjes në punësim, kujdes shëndetësor dhe shërbime arsimore, të anketuarit ruralë pajtohen deri në një farë mase/pajtohen plotësisht që grupet minoritare kanë qasje të barabartë (73%) krahasuar me të anketuarit urbanë (60%).

Tabela 2. Deri në çfarë mase pajtoheni me deklaratat e mëposhtme lidhur me përpjekjet e Qeverisë së Kosovës ndaj grupeve minoritare? (Zbërthyer sipas vendbanimit)

		Nuk pajtohem aspak	Nuk pajtohem deri në një farë mase	Pajtohem deri në një farë mase	Pajtohem plotësisht
Qeveria siguron qasje të barabartë në të drejtat e votës dhe mundësi për pjesëmarrje politike për komunitetet pakicë	Urban	37%	15%	36%	12%
	Rural	54%	39%	6%	0%
Komunitetet pakicë kanë përfaqësim domethënës në institucionet qeveritare	Urban	30%	58%	11%	2%
	Rural	67%	27%	6%	
Grupet e pakicave kanë qasje të barabartë në punësim dhe kujdes shëndetësor dhe shërbime arsimore	Urban	47%	24%	20%	9%
	Rural	55%	41%	3%	
Zërat e pakicave përfaqësohen në media dhe në diskursin publik	Urban	35%	41%	17%	7%
	Rural	60%	33%	7%	1%
Grupet minoritare ndjehen të sigurt në komunitetet e tyre nën mbrojtjen e qeverisë pa frikë nga diskriminimi ose ngacmimi.	Urban	38%	30%	23%	29%
	Rural	58%	31%	6%	5%

		Nuk pajtohem aspak	Nuk pajtohem deri në një farë mase	Pajtohem deri në një farë mase	Pajtohem plotësisht
Qeveria nuk promovon në mënyrë aktive dialogun dhe mirëkuptimin ndërmjet grupeve të ndryshme etnike dhe kulturore.	Urban	23%	21%	30%	26%
	Rural	24%	12%	32%	33%
Komunitetet pakicë kanë mungesë përfaqësimi domethënës në institucionet qeveritare.	Urban	18%	20%	34%	28%
	Rural	15%	18%	36%	31%
Grupet e pakicave ballafaqohen me barriera për qasjen në punësim dhe kujdes shëndetësor dhe shërbime arsimore	Urban	20%	20%	31%	29%
	Rural	16%	11%	36%	37%
Zërat e pakicave nënperfaqësohen ose marginalizohen në media dhe në diskursin publik	Urban	16%	28%	28%	28%
	Rural	16%	11%	35%	38%
Qeveria nuk kërkon aktivisht të dhëna nga komunitetet pakicë në proceset e vendimmarrjes politike	Urban	12%	28%	33%	26%
	Rural	15%	15%	32%	38%

Shumica e të anketuarve e konsiderojnë shumë të rëndësishëm dialogun ndërmjet Qeverisë së Kosovës dhe qytetarëve serbë në Kosovë, me 63 për qind të të anketuarve që kanë shprehur këtë pikëpamje në të dyja valët. Për më tepër, 24 për qind e të anketuarve në valën 1 dhe 19 për qind në valën 2 e kategorizojnë atë si shumë të rëndësishme.

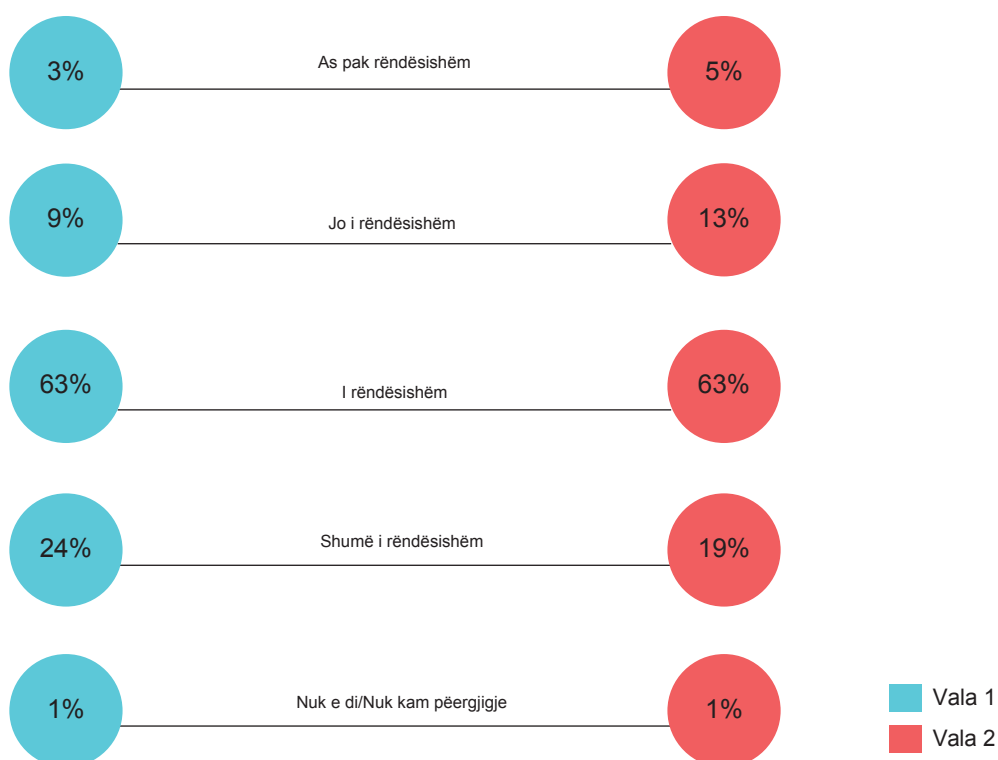

Figura 13. Sa i rëndësishëm është dialogu mes Qeverisë së Kosovës dhe qytetarëve serbë në Kosovë?

Sipas të cilit Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë për nevojat e komunitetit serb në Kosovë, Kisha Ortodokse Serbe del si aktori më prominent (58%), duke e treguar atë si partner kyç të dialogut. Partnerët e rëndësishëm të dialogut konsiderohen edhe partitë politike serbe, si nga Qeveria e Serbisë ashtu edhe ato në Kosovë, me 46 për qind dhe 44 për qind të të anketuarve. Një përqindje relativisht më e ulët e të anketuarve (23%) tregojnë se vetë qytetarët serbë duhet të jenë pjesë e dialogut. Palët e tjera të interesit të identifikuar për dialog përfshijnë partitë politike jo-serbe të Kosovës (17%), OJQ-të në Kosovë (7%), OJQ-të në Serbi (5%) dhe përfaqësuesit/delegatët nga BE-ja (5%) dhe SHBA (2%).

58%

Kisha Ortodokse Serbe

46%

Partitë politike serbe (Qeveria e Serbisë)

44%

Partitë politike serbe në Kosovë

23%

Vetë shtetasit serbë

17%

Partitë tjera politike të Kosovës (jo serbe)

7%

OJQ-të në Kosovë

5%

OJQ-të në Serbi

5%

Përfaqësuesit/Delegatët e BE-së

2%

Përfaqësuesit/Delegatët e SHBA-ve

Figura 14. Me kë duhet të dialogojë Qeveria e Kosovës për nevojat e komunitetit serb në Kosovë?

Të dhënat tregojnë preferenca të ndryshme në mesin e të anketuarve se me kë duhet të dialogojë Qeveria e Kosovës për nevojat e komunitetit serb në Kosovë, me dallime ndërmjet të anketuarve nga pjesa tjetër e vendit dhe ajo veriore. Kisha Ortodokse Serbe shihet si aktori më i rëndësishëm për dialogun, me 80 për qind të të anketuarve në pjesën tjetër të vendit dhe 51 për qind në veri që e tregojnë këtë. Partitë politike serbe në Kosovë (32% në pjesën tjetër të vendit dhe 48% në veri), si dhe partitë politike serbe nga Qeveria e Serbisë (61% në pjesën tjetër të vendit dhe 42% në veri), shihen gjithashtu si palë të rëndësishme të interesit. Partitë e tjera politike të Kosovës, OJQ-të në Kosovë dhe OJQ-të në Serbi shihen si palë të interesit më pak të rëndësishme, me përqindje njëshifrore të të anketuarve që i tregojnë ato.

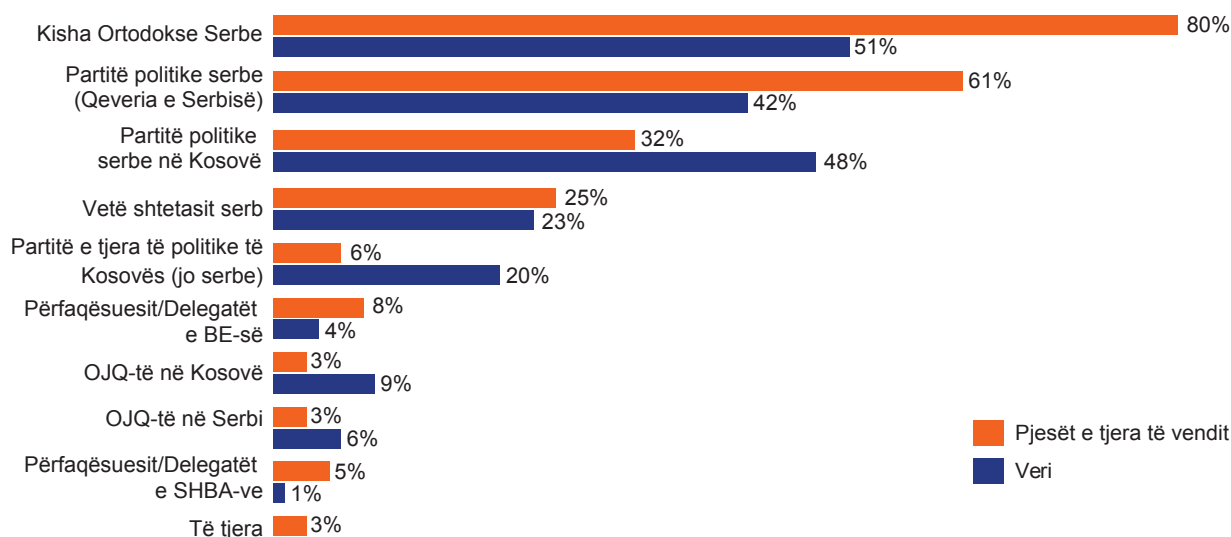

Figura 15. Me kë duhet të dialogojë Qeveria e Kosovës për nevojat e komunitetit serb në Kosovë? (Zbërthyer sipas rajonit)

Të dhënat tregojnë disa tema kyçe për të cilat Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë me qytetarët serbë, sipas perceptimeve të të anketuarve. Tema më prominente e identifikuar është siguria/stabiliteti i përgjithshëm, me 54 për qind të të anketuarve që e kanë theksuar atë si temë kyçe për dialog. Tema të tjera të përmendura nga të anketuarit ishin përmirësimi i punësimit dhe kushteve ekonomike, të cilat konsiderohen gjithashtu të rëndësishme (47%), cilësia e arsimit (30%) dhe shërbimet shëndetësore (29%). Për më tepër, ruajtja e trashëgimisë kulturore dhe aktivitetet kulturore dhe sportive janë identifikuar si tema të rëndësishme nga 19 për qind e të anketuarve secila.

54%

Siguria/stabiliteti i përgjithshëm

47%

Përmirësimi i punësimit dhe kushteve ekonomike

30%

Cilësia e shërbimeve arsimore

29%

Cilësia e shërbimeve shëndetësore

19%

Ruajtja e trashëgimisë kulturore

19%

Aktivitete kulturore dhe sportive

17%

Integrimi në shoqërinë kosovare

15%

Përfaqësimi dhe pjesëmarrja politike

15%

Mbrojtja e të drejtave të pakicave

11%

Mbrojtja e lirive fetare

Figura 16. Cilat janë temat për të cilat Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë me qytetarët serbë?

Të dhënat tregojnë dallime të dukshme në temat për të cilat Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë me qytetarët serbë në zonat urbane dhe rurale. Siguria dhe stabiliteti i përgjithshëm shihen si temat më të rëndësishme për dialog si në zonat urbane ashtu edhe në ato rurale, por ato janë më të theksuara në zonat rurale, me 66 për qind të të anketuarve që i tregojnë ato krahasuar me 37 për qind në zonat urbane. Përmirësimi i punësimit dhe kushteve ekonomike shihet gjithashtu si temë kyçe për dialog si në zonat urbane ashtu edhe në ato rurale, por është më e theksuar në zonat rurale (54%) duke e treguar atë në krahasim me 36 për qind në zonat urbane. Tema të tjera të rëndësishme për dialog përfshijnë cilësinë e shërbimeve arsimore, cilësinë e shërbimeve shëndetësore dhe aktivitetet kulturore dhe sportive, megjithëse ka dallime në nivelin e rëndësisë midis zonave urbane dhe rurale.

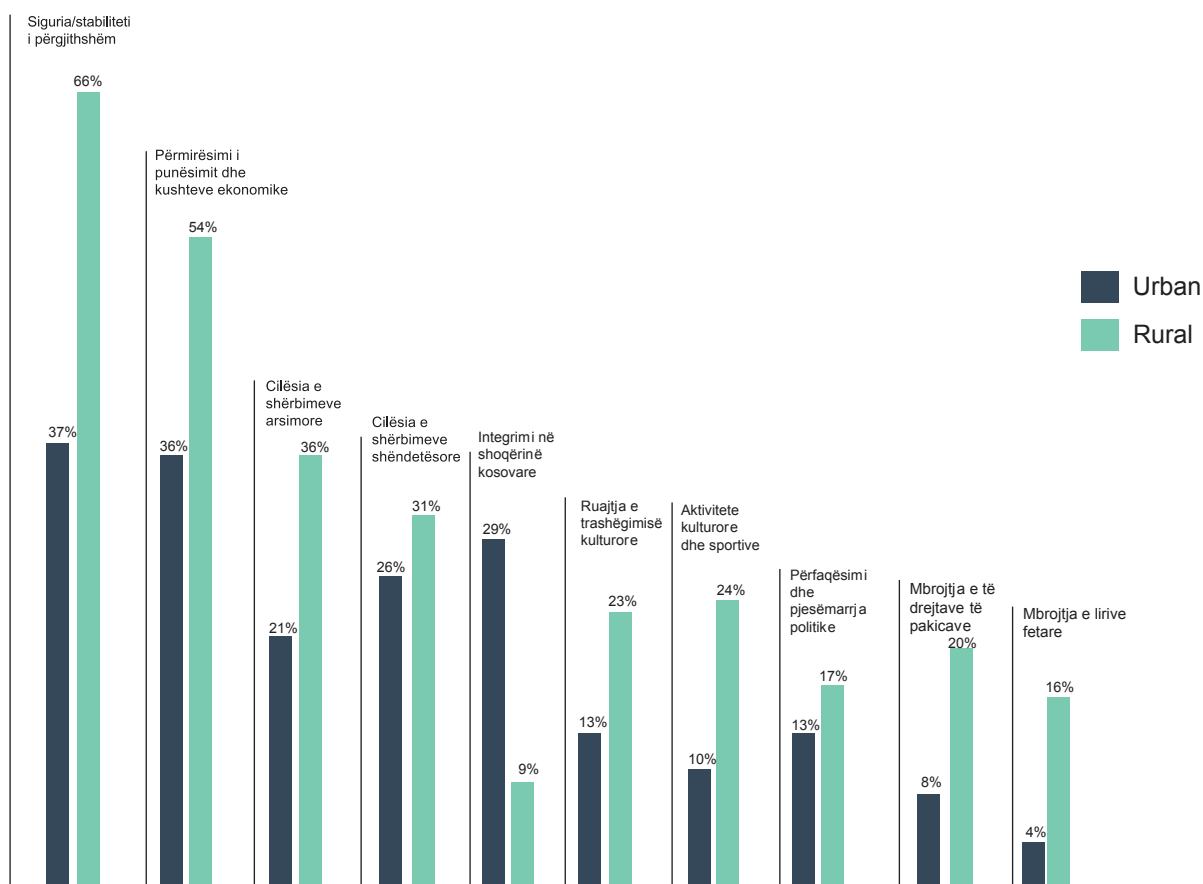

Figura 17. Cilat janë temat për të cilat Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë me qytetarët serbë? (Zbërthyer sipas vendbanimit)

Sa i përket temave për të cilat Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë me qytetarët serbë, të dhënat tregojnë preferenca të ndryshme në mesin e të anketuarve nga pjesa tjetër e vendit dhe nga veriu. Siguria dhe stabiliteti i përgjithshëm shihen tema më të rëndësishme për dialogun, me 68 për qind të të anketuarve në pjesën tjetër të vendit dhe 50 për qind në veri që i tregojnë këto. Përmirësimi i punësimit dhe i kushteve ekonomike shihet gjithashtu si një temë kyçe për dialogun, me 68 për qind të të anketuarve në pjesën tjetër të vendit dhe 40 për qind në veri. Tema të tjera të rëndësishme për dialog përfshijnë cilësinë e shërbimeve arsimore, cilësinë e shërbimeve shëndetësore dhe aktivitetet kulturore dhe sportive, megjithëse ka dallime në nivelin e rëndësisë midis pjesës tjetër të vendit dhe veriut.

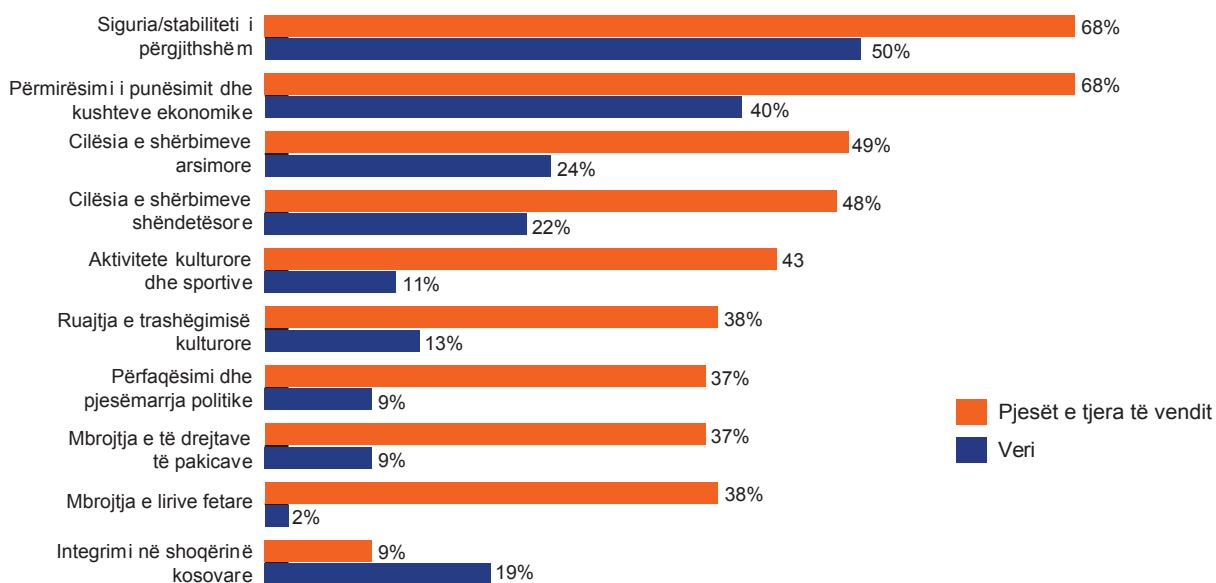

Figura 18. Cilat janë temat për të cilat Qeveria e Kosovës duhet të dialogojë me qytetarët serbë? (Zbërthyer sipas rajonit)

Shumica e të anketuarve i perceptojnë partitë politike në Serbi (Qeverinë e Serbisë) si ndërmjetësuesit më të përshtatshëm për të lehtësuar dialogun ndërmjet Qeverisë së Kosovës dhe qytetarëve serbë në Kosovë, ku 49 për qind e të anketuarve i kanë treguar ato. Partitë politike serbe në Kosovë shihen gjithashtu si ndërmjetësues të rëndësishëm, me 46 për qind të të anketuarve që i konsiderojnë ato të përshtatshme. Organizatat joqeveritare (OJQ) në Kosovë dhe Serbi shihen si ndërmjetësues të mundshëm, me 26 për qind dhe 18 për qind të të anketuarve që i tregojnë ato. BE-ja përmendet si lehtësues i mundshëm i dialogut nga 10 për qind e të anketuarve.

49%

Partitë politike në Serbi (Qeveria e Serbisë)

46%

Partitë politike serbe në Kosovë

26%

Partitë tjera politike të Kosovës (jo serbe)

18%

Organizatat joqeveritare në Kosovë

15%

Organizatat joqeveritare në Serbi

10%

BE-ja si lehtësues i dialogut

2%

Nuk e di/Nuk kam përgjigje

Figura 19. Kush duhet të ndërmjetësojë dialogun ndërmjet Qeverisë së Kosovës dhe qytetarëve serbë të Kosovës?

Të dhënat tregojnë dallime të dukshme në ndërmjetësuesit e preferuar për dialogun ndërmjet Qeverisë së Kosovës dhe qytetarëve serbë të Kosovës ndërmjet zonave urbane dhe rurale. Partitë politike në Serbi (Qeveria e Serbisë) shihen si ndërmjetësuesit më të preferuar në zonat rurale, me 59 për qind të të anketuarve që i tregojnë ato, krahasuar me

33 për qind në zonat urbane. Partitë politike serbe në Kosovë shihen si ndërmjetësues të rëndësishëm nga të anketuarit urban dhe rural, me përqindje të ngjashme që i tregojnë ato (46% në zonat urbane dhe 47% në zonat rurale). Partitë e tjera politike të Kosovës (jo serbe) shihen si ndërmjetësues më të preferuar në zonat urbane (31%) krahasuar me zonat rurale (23%).

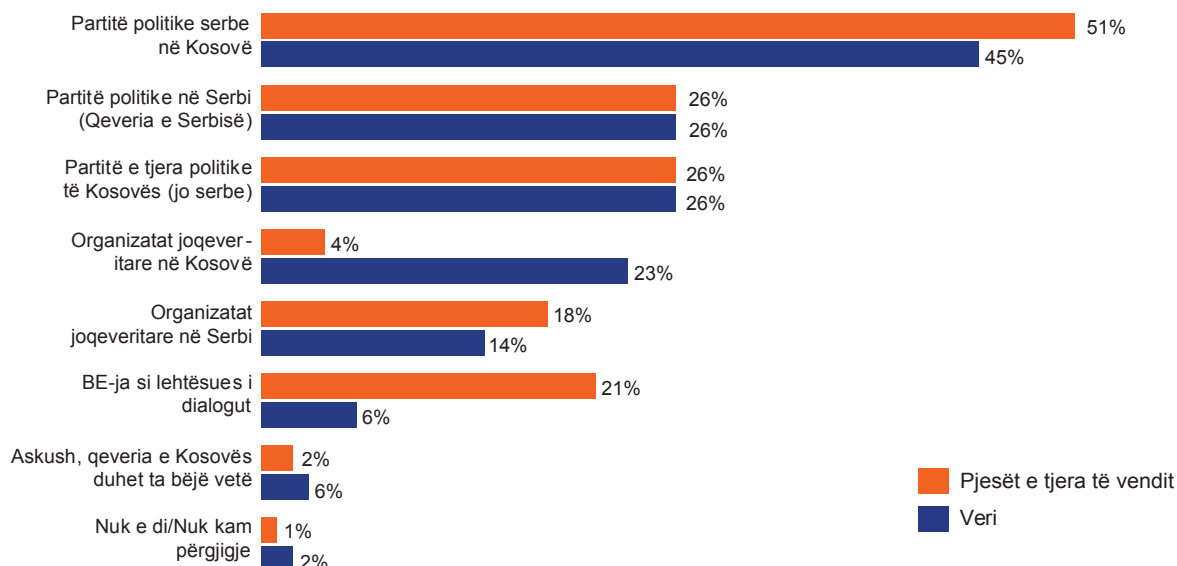

Figure 20. Who should mediate the dialogue between the Government of Kosovo and Serbian citizens of Kosovo? (Disaggregated by region)

Përqindja e të anketuarve që janë të pakënaqur ose shumë të pakënaqur me marrëveshjet ka rënë ndjeshëm nga 67 për qind në valën 1 në 50 për qind në valën 2. Në anën tjetër, ka një rritje të dukshme në përqindjen e të anketuarve që nuk janë të sigurt për nivelet e tyre të kënaqësisë, nga 27 për qind në valën 1 në 43 për qind në valën 2. Përqindja e të anketuarve që janë të kënaqur ose shumë të kënaqur me marrëveshjet mbetet relativisht e ulët dhe e qëndrueshme ndërmjet dy valëve.

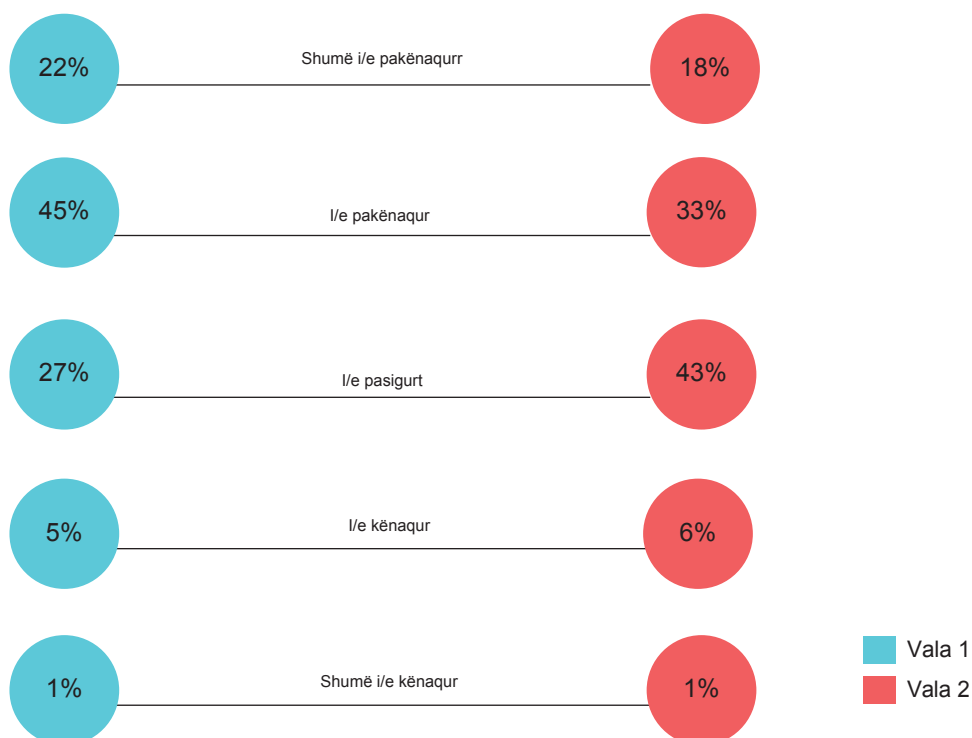

Figura 21. Sa jeni të kënaqur me marrëveshjet aktuale të arritura nga dialogu Kosovë-Serbi deri më tani?

Shqetësimi më i theksuar është mungesa e progresit konkret në lidhje me mbrojtjen e të drejtave të komuniteteve pakicë etnike, ku 42 për qind e të anketuarve e kanë theksuar këtë si shqetësimin e tyre parësor lidhur me procesin e dialogut Kosovë-Serbi. Mungesa e përfaqësimit të duhur politik të serbëve të Kosovës në procesin e dialogut është gjithashtu një shqetësim i konsiderueshëm (37%), e ndjekur nga mungesa e transparencës dhe komunikimit me publikun në lidhje me dialogun është një tjetër shqetësim kyç (34%), dhe përshkallëzimi i mundshëm i dhunës dhe destabilizimi është gjithashtu një shqetësim i rëndësishëm (32%) e të anketuarve që e tregojnë atë. Shqetësimet e tjera të përmendura përfshijnë mungesën e përfshirjes në përfaqësimin e perspektivave dhe interesave të ndryshme (13%), vonesa në zbatimin e marrëveshjeve të arritura gjatë dialogut (11%) dhe shqetësimet për ndikimin e aktorëve të jashtëm në procesin e dialogut (5%).

Aktori i jashtëm zakonisht më i përmenduri është SHBA, me n=20 të anketuar që tregojnë shqetësim për ndikimin e saj. Aktorë të tjerë të jashtëm të përmendur përfshijnë Gjermaninë (n=11), Francën (n=6), BE-në (n=2) dhe MB (n=6)

42%

Mungesa e progresit konkret në lidhje me mbrojtjen e të drejtave të komuniteteve pakicë etnike

37%

Mungesa e përfaqësimit të duhur politik të serbëve të Kosovës në procesin e dialogut

34%

Mungesa e transparencës dhe komunikimit me publikun në lidhje me dialogun

32%

Përshkallëzimi dhe destabilizimi i mundshëm i dhunës

13%

Mungesa e përfshirjes në përfaqësimin e perspektivave dhe interesave të ndryshme

11%

Vonesa në zbatimin e marrëveshjeve të arritura gjatë dialogut

5%

Shqetësimet për ndikimin e aktorëve të jashtëm në procesin e dialogut

2%

Nuk e di/Refuzoj të përgjigjem

Figura 22. Çfarë ju shqetëson më shumë lidhur me procesin e dialogut Kosovë-Serbi?

Këto gjetje nxjerrin në pah shqetësimet e ndryshme ndërmjet zonave urbane dhe rurale në lidhje me procesin e dialogut Kosovë-Serbi. Në zonat rurale, shqetësimi kryesor është mungesa e transparencës dhe komunikimit me publikun në lidhje me dialogun (41%), krahasuar me 23 për qind në zonat urbane. Përshkallëzimi dhe destabilizimi i mundshëm i dhunës është gjithashtu një shqetësim i rëndësishëm në zonat rurale, me 41 për qind të të anketuarve që e tregojnë atë, krahasuar me 19 për qind në zonat urbane. Mungesa e përfaqësimit të duhur politik të serbëve të Kosovës në procesin e dialogut është shqetësuese si në zonat urbane ashtu edhe në ato rurale, por është pak më e lartë në zonat urbane (42%) në krahasim me zonat rurale (34%).

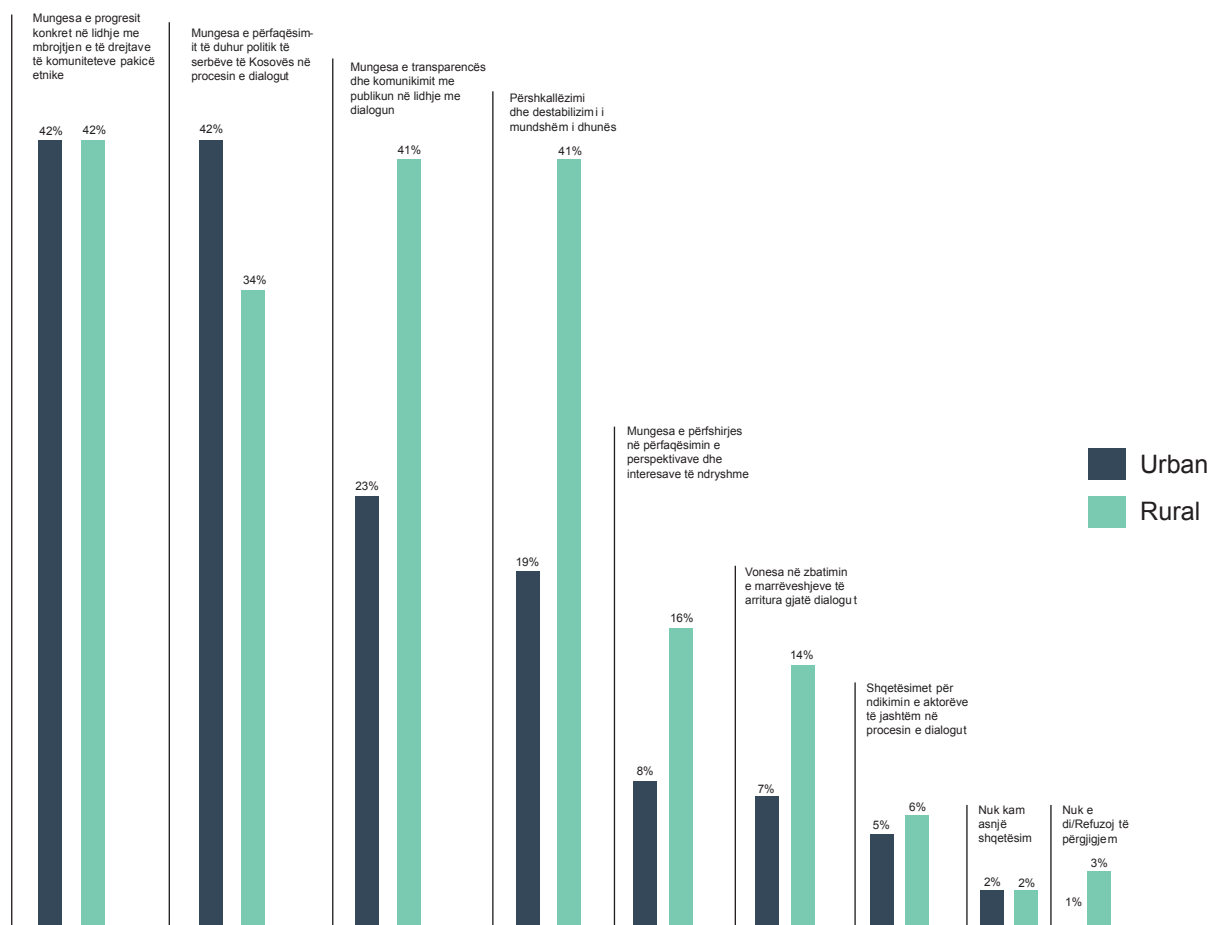

Figura 23. Çfarë ju shqetëson më shumë lidhur me procesin e dialogut Kosovë-Serbi? (Zbërthyer sipas vendbanimit)

Të dhënat tregojnë një rënie të lehtë të përqindjes së të anketuarve që presin që dialogu Kosovë-Serbi të përmirësojë marrëdhëniet ndërmjet shqiptarëve të Kosovës dhe serbëve të Kosovës, nga 53 për qind në valën 1 në 48 për qind në valën 2. Në anën tjetër, ka një rënie të lehtë të përqindjes së të anketuarve që nuk presin që dialogu të përmirësojë marrëdhëniet, nga 43% në valën 1 në 39% në valën 2.

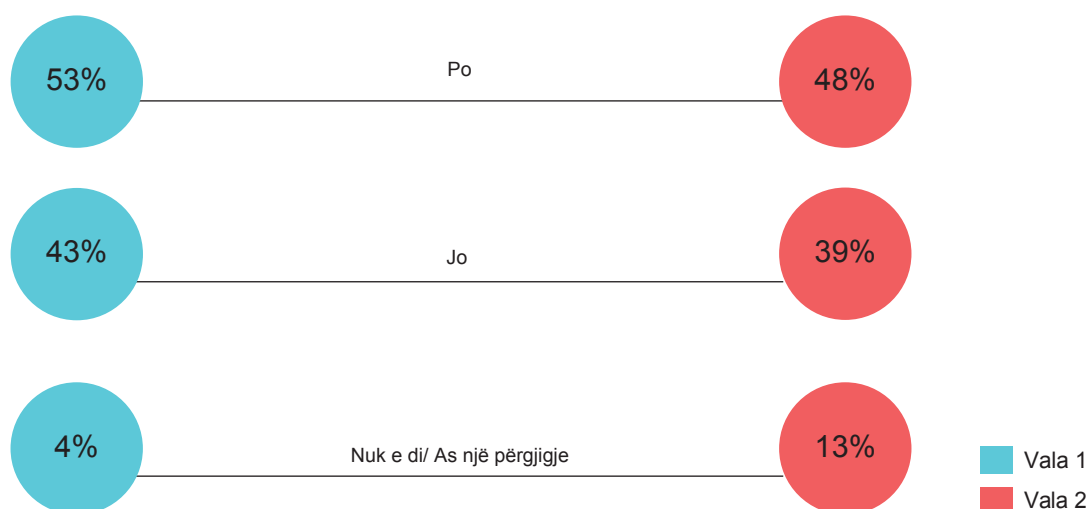

Figura 24. A prisni që dialogu Kosovë-Serbi të përmirësojë marrëdhëniet ndërmjet shqiptarëve të Kosovës dhe serbëve të Kosovës?

Në përgjithësi, këto gjetje tregojnë një perceptim të nuancuar në mesin e të anketuarve në lidhje me ndikimin e dialogut Kosovë-Serbi në marrëdhëniet ndërmjet shqiptarëve të Kosovës dhe serbëve të Kosovës ndërmjet dy valëve studimore. Ndërsa ka ende një pjesë të konsiderueshme të të anketuarve që besojnë se marrëdhëniet nuk kanë ndryshuar (48%), ka gjithashtu një pjesë të dukshme që besojnë se marrëdhëniet ose janë përmirësuar (24%) ose janë përkeqësuar si rezultat i dialogut (27%).

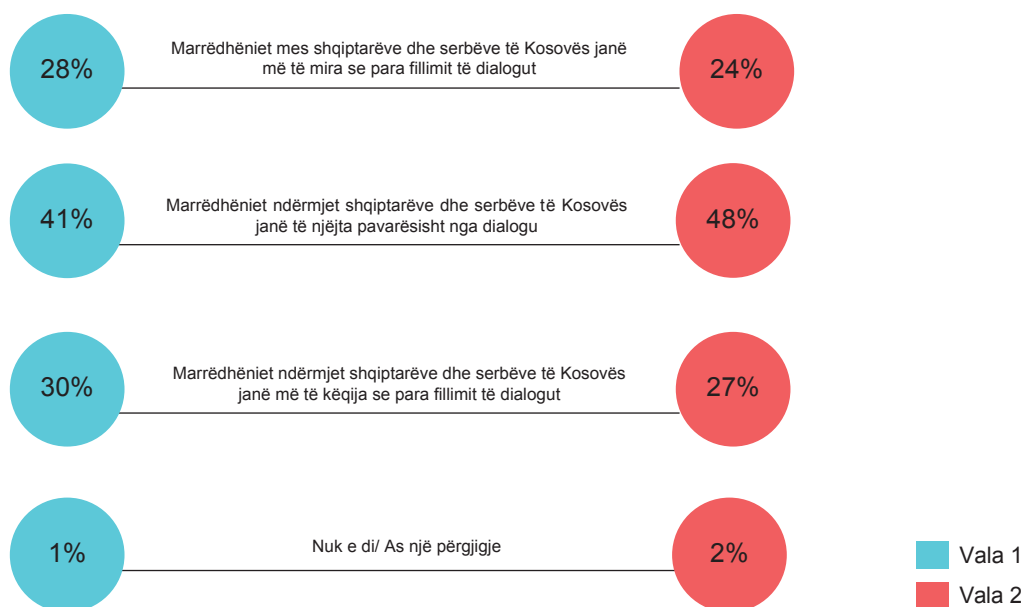

Figura 25. Si kanë ndryshuar marrëdhëniet mes shqiptarëve të Kosovës dhe serbëve të Kosovës në dy vitet e fundit që nga fillimi i dialogut Kosovë-Serbi?

Besimi tek institucionet shtetërore dhe superfuqitë

Punonjësit e kujdesit shëndetësor ruajnë nivelin më të lartë të besimit midis të anketuarve, me një rezultat prej 2.45 në valën 1 dhe 2.25 në valën 2. Kryetari i komunës dhe organizatat/OJQ-të e shoqërisë civile kanë të dyja një rënie të ndjeshme të besimit, ku rezultati i besimit të kryetarit të komunës ka rënë nga 2.21 në 1.71 dhe vlerësimi i besimit të OJQ-ve nga 2.21 në 1.72. Policia e Kosovës, partitë politike dhe gjykatat e Kosovës po ashtu pësojnë rënie të besimit, me rënie nga 2.10 në 1.61, 2.07 në 1.63 dhe 2.06 në 1.61. Kryeministri dhe Kuvendi i Kosovës tregojnë rënie më të madhe të besimit, ku rezultati i Kryeministrit ka rënë nga 1.98 në 1.46 dhe rezultati i Kuvendit të Kosovës ka rënë nga 1.84 në 1.45. Presidenti i Kosovës tregon një rritje të lehtë të besimit, me rezultatin nga 1.86 në 1.66, megjithëse mbetet një nga institucionet më pak të besuara.

2.45 Punonjësit e kujdesit shëndetësor
2.25

2.21 Kryetar i komunës
1.71

2.21 Organizatat/OJQ-të e shoqërisë civile
1.72

2.10 Policia e Kosovës
1.61

2.07 Partitë politike
1.63

2.45 Gjykatat e Kosovës
2.25

Figura 26. Në një shkallë nga 1 deri në 5, sa u besoni institucioneve të mëposhtme?

Në përgjithësi, të dhënat tregojnë një pamje të larmishme të besimit në vende dhe institucione. Rusia mbetet entiteti më i besuar, me një rezultat 3.38 në valën 1 dhe 3.42 në valën 2, që tregon një rritje të lehtë. Kina gjithashtu shënon rritje, me rezultate 3.14 dhe 3.21 në valën 1 dhe valën 2. KFOR-i shënon rënie të konsiderueshme të besimit, duke rënë nga 2.65 në 1.66. BE-ja dhe NATO-ja shënuan ulje, me pikë nga 2.48 në 1.61 dhe 2.18 në 1.48. Franca, EULEX-i dhe Gjermania po ashtu shënuan ulje, me pikë nga 2.19 në 1.79, 2.13 në 1.61, dhe 2.00 në 1.54. Rënie më të madhe shënon SHBA-ja, duke zbritur nga 2.12 në 1.43. OKB-ja mbetet një nga entitetet më pak të besueshme në përgjithësi, duke shënuar 1.71.

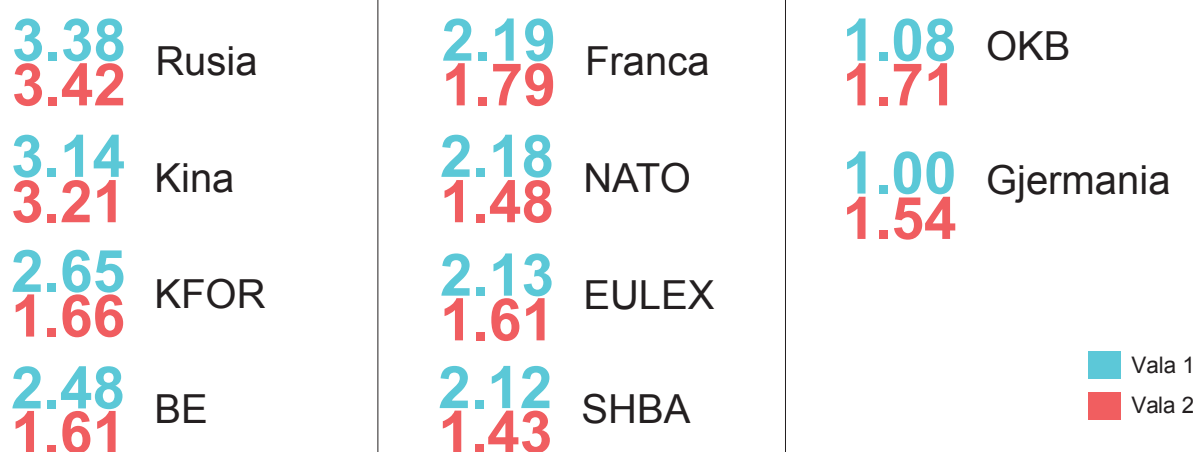

Figura 27. Në një shkallë nga 1 deri në 5, sa u besoni vendeve/institucioneve të mëposhtme?

Korniza e Vetë-Menaxhimit

Kur të anketuarit u pyetën për nivelin e njohjes me përmbajtjen e Kornizës së Vetë-Menaxhimit/Asociacionit të Komunave Serbe, shumica, 64 për qind, treguan se janë disi të njohur me përmbajtjen, duke sugjeruar njohuri themelore, ndërkohë një përqindje e dukshme, 22 për qind, raportuan se nuk ishin shumë të njohur. Nëntë për qind u shprehën se janë shumë të njohur me përmbajtjen, që nënkupton një nivel më të thellë njohurish, ndërsa nga ana tjetër një pakicë e vogël, pesë për qind, deklaruan se nuk janë fare të njohur.

5%

Aspak i familjarizuar

22%

Jo shumë i familjarizuar

64%

Disi i familjarizuar

9%

Shumë i familjarizuar

1%

Nuk e di/Nuk kam përgjigje

Figura 28. Në çfarë mase jeni njohur me përmbajtjen e Kornizës së Vetë-Menaxhimit/Asociacionit të Komunave Serbe?

Kur shikojmë rezultatet nga dy periudha të ndryshme, vërejmë se edhe mendimet e njerëzve për themelimin e Kornizës së Vetë-Menaxhimit për komunat me popullatë kryesisht serbe kanë ndryshuar. Në valën 1, një shumicë e konsiderueshme, 84 për qind, ishin pro krijimit të saj, ndërsa vetëm 12 për qind ishin kundër. Megjithatë, në valën 2, ndërkohë që shumica ende e favorizonte, proporcioni u ul në 73 për qind dhe kundërshtimi u rrit në 23 për qind.

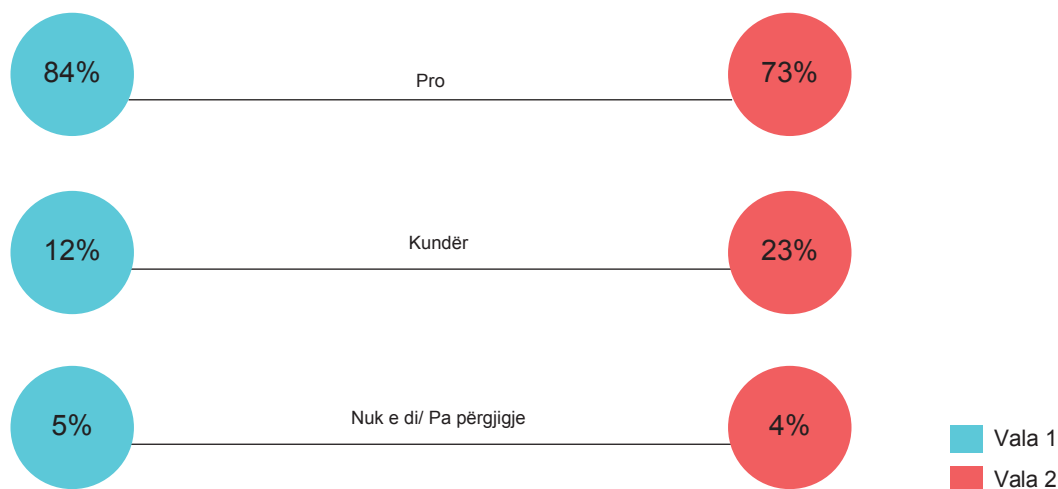

Figura 29. Jeni pro apo kundër themelimit të Kornizës së Vetë-Menaxhimit të komunave me shumicë serbe?

Të dhënat në figurën e mëposhtme paraqesin një sërë pikëpamjesh për themelimin e Kornizës së Vetë-Menaxhimit në komunat me shumicë serbe në Kosovë. Një shumicë e dukshme, 70 për qind, e shohin kornizën si ofrimin e më shumë të drejtave dhe mundësive për komunitetin serb, ndërsa 59 për qind e shohin atë si një hap pozitiv drejt pajtimit ndërmjet komuniteteve serbe dhe shqiptare. Përveç kësaj, 58 për qind besojnë se ajo promovon bashkëpunim dhe stabilitet më të mirë ndëretnik. Përqindja e të anketuarve në komunat e synuara që e shohin themelimin e Kornizës së Vetë-menaxhimit apo Asociacionit të Komunave Serbe si shkelje të sovranitetit të Kosovës, apo si diçka që do të minonte autoritetin e qeverisë qendrore të Kosovës është 18 për qind, respektivisht.

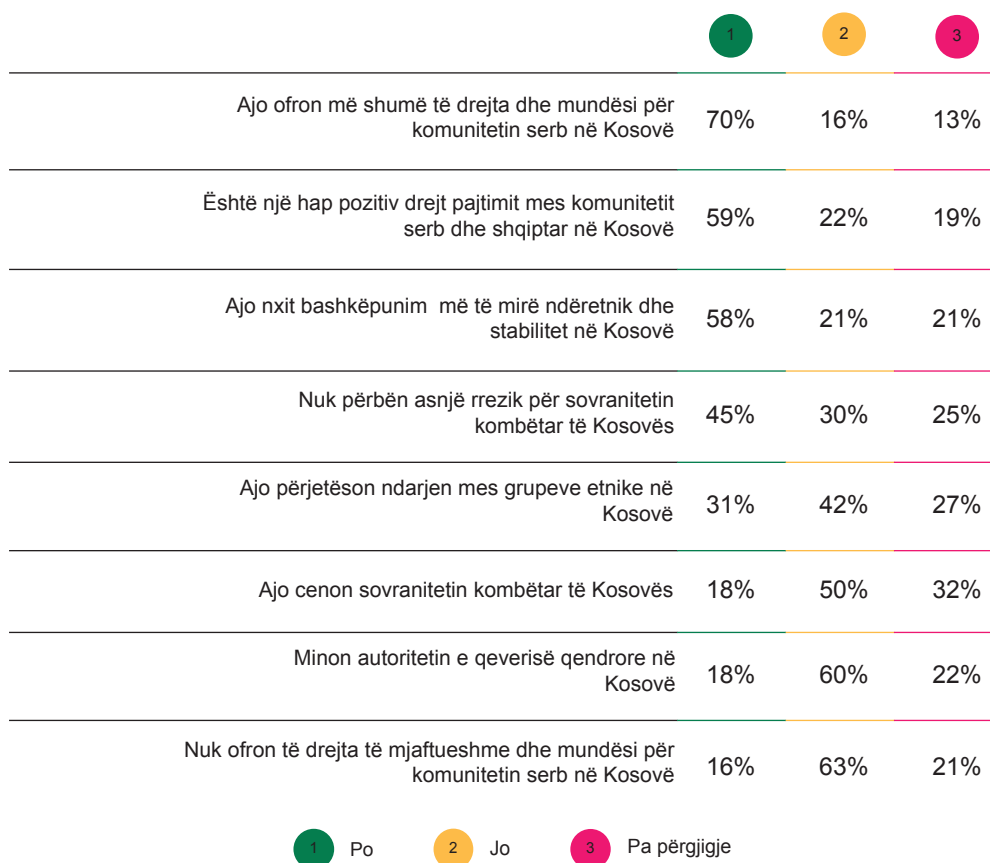

Figura 30. Si e perceptoni themelimin e Kornizës së Vetë-menaxhimit në komunat me shumicë serbe në Kosovë?

Për më tepër, përgjigjet e anketës tregojnë se tri prioritetet kryesore për Kornizën e Vetë-Menaxhimit të komunave me shumicë serbe ose Asociacionit të Komunave Serbe janë të përqendruara në përmirësimin e kushteve të punësimit dhe ekonomike, rritjen e sigurisë dhe stabilitetit të përgjithshëm publik dhe sigurimin e cilësisë të shërbimeve arsimore. Me 55 për qind të të anketuarve që kanë prioritet përmirësimin e mundësive të punësimit dhe mirëqenies ekonomike, 43 për qind që theksojnë rëndësinë e rritjes së sigurisë dhe stabilitetit publik dhe 32 për qind që theksojnë nevojën për shërbime më të mira arsimore, këto fusha dalin si pika kyçe kryesore për adresimin e nevojave dhe aspiratave të komunitetit serb në këto komuna.

55%

Përmirësimi i punësimit dhe i kushteve ekonomike

43%

Përmirësimi i sigurisë/stabilitetit të përgjithshëm publik

32%

Cilësia e shërbimeve arsimore

27%

Cilësia e shërbimeve shëndetësore

26%

Integrimi i serbëve në shoqërinë kosovare

23%

Aktivitete kulturore dhe sportive

17%

Mbrojtja e të drejtave të pakicave

16%

Ruajtja e trashëgimisë kulturore

14%

Përfaqësimi dhe pjesëmarrja politike

11%

Mbrojtja e lirive fetare

Figura 31. Me cilat çështje duhet të merret Korniza e Vetë-Menaxhimit të komunave me shumicë serbe/Asociacioni i Komunave Serbe?

E ardhmja në Kosovë

Duke krahasuar rezultatet nga dy valët, vërehet një ndryshim i dukshëm në perceptimet për të ardhmen e marrëdhënieve ndëretnike në Kosovë. Në valën 1 që u realizua në korrik – gusht 2023, 36 për qind e të anketuarve besonin se marrëdhëniet ndëretnike do të përmirësoheshin, ndërsa 33 për qind mendonin se do të përkeqësoheshin, me 30 për qind që prisnin që ato të mbeten të njëjta. Megjithatë, në valën 2, perceptimi ndryshoi, me 28 për qind që parashikonin përmirësim, 16 për qind prisnin përkeqësim dhe një rritje të dukshme në 52 për qind duke parashikuar se marrëdhëniet do të mbeten të njëjta.

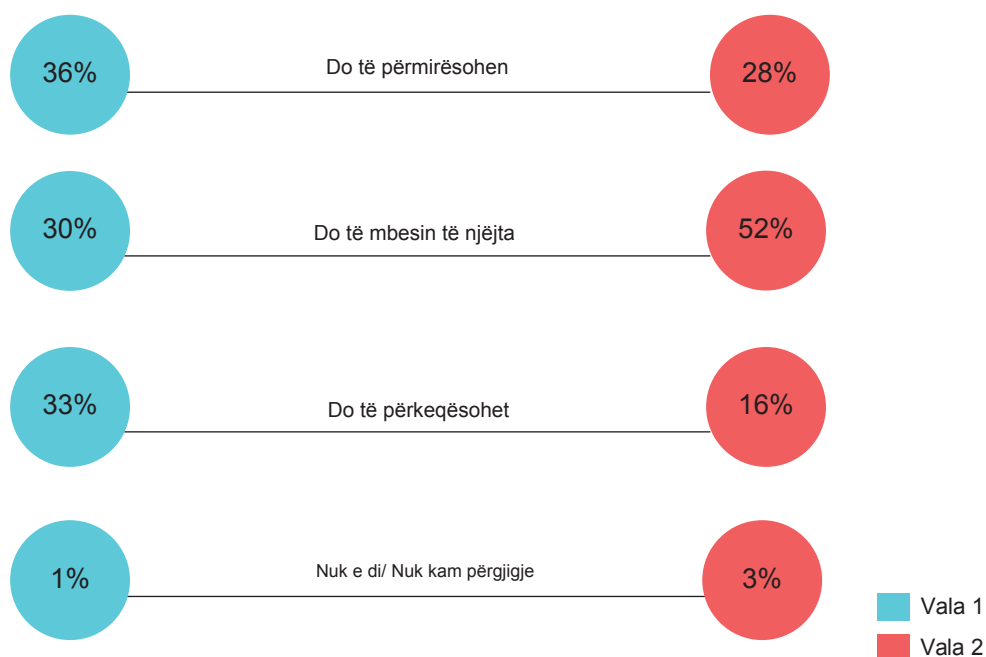

Figura 32. Pas pesë vitesh, si mendoni se do të jenë marrëdhëniet ndëretnike në Kosovë?

Të dhënat pasuese ilustrojnë zhvendosjet në shpeshësinë e vizitave në qytete ose zona të ndryshme urbane në dy valë. Në përgjithësi, ka një trend drejt rritjes së mosvizitimeve ose uljes së shpeshësisë së vizitave në valën 2 në krahasim me valën 1. Qytetet si Prishtina, Prizreni, Gjilani, Kamenica, Peja, Mitrovica e Jugut, Ferizajt, Vushtrria, dhe Gjakova të gjitha tregojnë këtë model. Veçanërisht, në valën 2, ka një rritje të ndjeshme të mosvizitave në Prishtinë, Prizren, Gjilan dhe Kamenicë, ndërsa Peja dhe Ferizajt po ashtu kanë rritje të dukshme të mosvizitave. Në anën tjetër, Mitrovica e Jugut sheh një rritje të vizitave të shpeshta, por kjo nuk është konsistente në të gjitha qytetet.

	Prishtina		Prizren		Gjilan		Kamenicë		Pejë		Mitrovica Jugore		Ferizaj		Vushtrri		Gjakova	
	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2	Vala 1	Vala 2
Kurrë	11%	33%	23%	50%	24%	49%	31%	52%	41%	50%	31%	25%	39%	56%	47%	54%	56%	61%
Rrallë	33%	45%	39%	37%	33%	21%	35%	23%	34%	29%	32%	48%	32%	26%	30%	30%	24%	23%
Ndonjëherë	45%	16%	32%	11%	28%	17%	22%	16%	19%	17%	22%	23%	20%	11%	4%	18%	16%	13%
Shpesh	11%	6%	6%	1%	13%	12%	11%	8%	6%	3%	15%	2%	9%	3%	4%	2%	4%	2%

Figure 33. In the past 12 months, how frequently have you visited the cities or urban areas listed below?

Por çfarë i shtyn vizitat e shpeshta ose të rastësishme në qytetet e listuara më sipër? Të dhënat sugjerojnë se blerjet janë arsyeja kryesore për valën 1 dhe valën 2, me afërsisht 79 për qind dhe 80 për qind të të anketuarve që e citojnë atë, respektivisht. Pas blerjeve, mundësitë për biznes dhe rrjetëzim përmenden me 28 për qind në valën 1 dhe ulen lehtë në 26 për qind në valën 2. Festivalet kulturore dhe artistike janë gjithashtu një faktor për disa, me 15 për qind në valën 1 dhe 14 për qind në valën 2. Megjithatë, interesi për jetë nate duket se bie nga 7 për qind në valën 1 në 3 për qind në valën 2. Në përgjithësi, blerjet duket se janë motivuesi kryesor për të vizituar këto qytete, të ndjekura nga mundësitë e biznesit, ngjarjet kulturore dhe, në një masë më të vogël, jeta e natës.

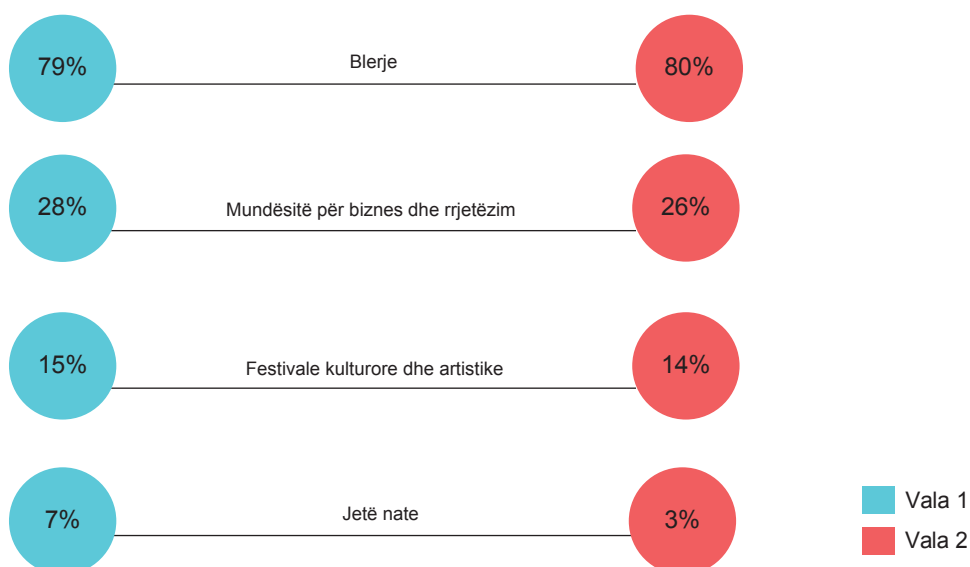

Figura 34. Cilat janë arsyet kryesore për të vizituar shpesh ose herë pas here qytetet e mësipërme?

Njerëzve që u shprehën se vizitonin rrallë ose kurrë, iu kërkua më tej të përcaktonin faktorët që i pengojnë ata të vizitojnë qytetet e listuara. Sipas të dhënave, shqetësimet e sigurisë shfaqen si parandaluesi kryesor, me një rënie nga 45 për qind në valën 1 në 40 për qind në valën 2 që shpreh këtë sentiment. Pas shqetësimeve për siguri, mundësitë për biznes dhe rrjetëzim përmenden me 40 për qind në valën 1 dhe ulen lehtë në 33 për qind në valën 2. Ngjashëm, alternativat e kufizuara të blerjeve janë gjithashtu një pengesë e konsiderueshme, me 36 për qind në valën 1 dhe 31 për qind në valën 2 që shprehin këtë

shqetësim. Është interesante se ka një rritje të të anketuarve që përmendin përfshirjen e kufizuar kulturore si arsye, duke u rritur nga 14 për qind në valën 1 në 19 për qind në valën 2.

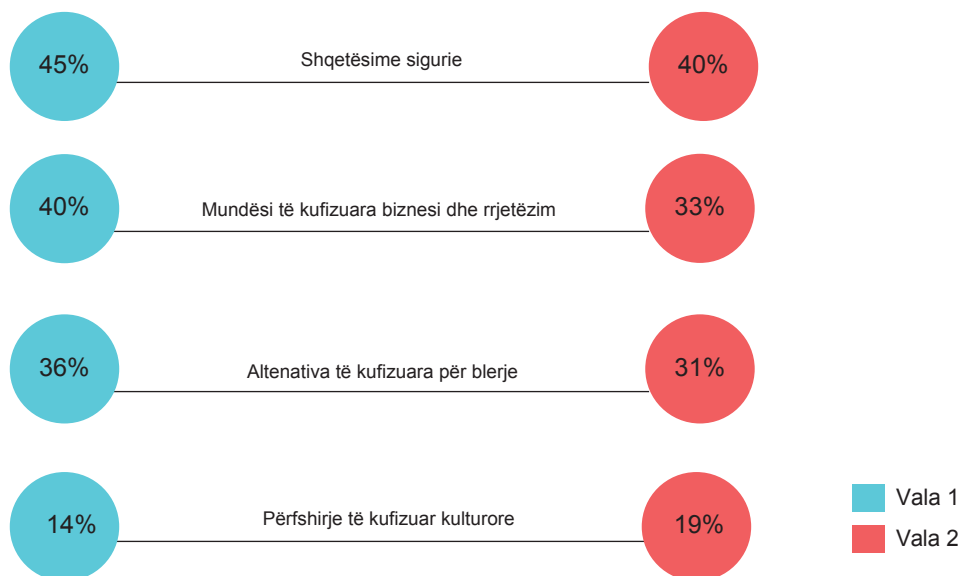

Figura 35. Cilat janë arsyet kryesore për të mos vizituar qytetet e mësipërme?

Rezultatet e mëposhtme paraqesin perceptime për nivelin e pengesave, të vlerësuara në një shkallë nga 1 deri në 5, në lidhje me të pasurit fqinjë nga komunitete të ndryshme në dy valë të mbledhjes së të dhënave. Në përgjithësi, të anketuarit në të dy valët tregojnë pengesa relativisht të ulëta të perceptuara, me shumicën e vlerësimeve që bien brenda intervalit më të ulët të shkallës. Duke krahasuar valën 1 me valën 2, ka një trend të dukshëm drejt uljes së pengesave të perceptuara në të gjitha komunitetet e listuara, edhe pse delikate. Veçanërisht, përderisa komunitetet si ashkali, egjiptian, turq dhe rom demonstrojnë reduktime të konsiderueshme në pengesat e perceptuara në valën 2, pengesa e perceptuar për të pasur fqinjë shqiptarë mbetet relativisht e qëndrueshme, me një rënie të lehtë nga 2.50 në valën 1 në 2.40 në valën 2. Pavarësisht nga kjo rënie modeste, shqiptarët perceptohen vazhdimisht se kanë një nivel të moderuar pengesash në krahasim me komunitetet e tjera të listuara. Për shembull, në valën 2, pengesat e perceptuara për të pasur fqinjë ashkali, egjiptianë, turq dhe romë janë dukshëm më të ulëta se sa për shqiptarët. Komunitetet goran dhe boshnjak gjithashtu shfaqin ulje të pengesave të perceptuara, megjithëse më pak të theksuara.

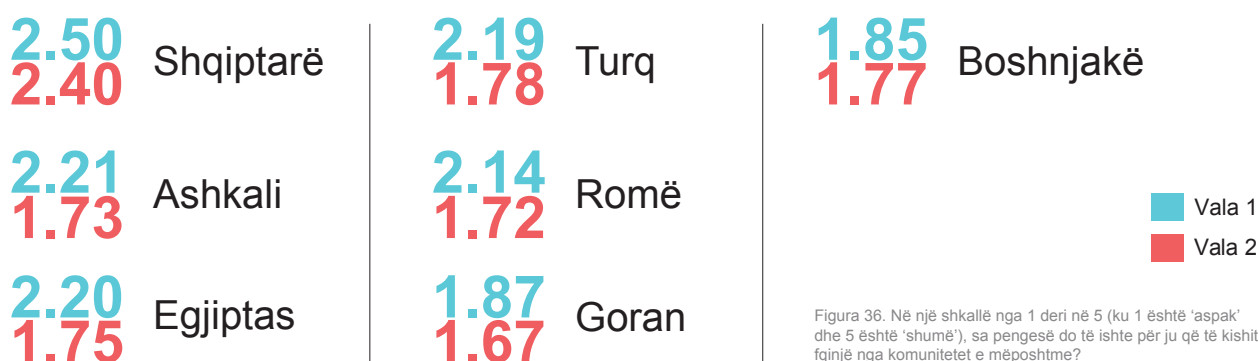

Figura 36. Në një shkallë nga 1 deri në 5 (ku 1 është 'aspak' dhe 5 është 'shumë'), sa pengesë do të ishte për ju që të kishit fqinjë nga komunitetet e mëposhtme?

Për më tepër, të anketuarve iu kërkua të vlerësonin në një shkallë nga 1 në 5, pengesat e perceptuara të tyre për të punuar me anëtarë nga komunitete të ndryshme. Në përgjithësi, të anketuarit raportojnë pengesa të ulëta të perceptuara, me shumicën e vlerësimeve të ulëta. Duke krahasuar valët, ka një trend të rënies së perceptimit të pengesave nëpër komunitete, veçanërisht për egjiptianët, turqit, ashkalitë dhe romët. Për shembull, pengesat për egjiptianët u ulën nga 2.15 në valën 1 në 1.71 në valën 2. Nga ana tjetër, pengesat për shqiptarët mbeten të qëndrueshme, duke u ulur lehtësisht nga 2.38 në 2.29. Pavarësisht kësaj, puna në të njëjtin mjedis me shqiptarët shihet vazhdimisht se ka një perceptim të moderuar të nivelit të pengesave nga të anketuarit në krahasim me të tjerët.

Figura 37. Në një shkallë nga 1 deri në 5 (ku 1 është 'aspak' dhe 5 është 'shumë'), sa pengesë do të ishte për ju që të punonit në të njëjtin mjedis pune me anëtarë nga komunitetet e mëposhtme?

Ndjenja ndaj vendimit të BQK-së për valutën

Kur u pyetën se në çfarë valute marrin zakonisht të ardhurat e tyre personale ose familjare ose valutën që kryejnë transaksionet e përditshme, të dhënat tregojnë se valuta Dinari përdoret kryesisht si për të ardhurat personale/familjare ashtu edhe për shpenzimet e përditshme, por Euro ndjek nga afër kur bëhet fjalë për shpenzimet. Konkretisht, 89 për qind e të anketuarve kanë raportuar se i marrin të ardhurat në dinarë, ndërsa 92 për qind kanë deklaruar se zakonisht shpenzimet e tyre të përditshme i bëjnë edhe në Dinarë. Eurot gjithashtu përdoren zakonisht me 63 për qind për shpenzime, megjithëse në një masë më të vogël kur bëhet fjalë për të ardhurat me 22 për qind të të anketuarve që marrin të ardhura në Euro. Valutat e tjera si funta, franga zvicerane dhe rubla nuk u raportuan as për të ardhurat dhe as për shpenzimet, gjë që tregon një përdorim mbizotërues të Dinarit dhe Euros për transaksione financiare në mesin e popullsisë së anketuar.

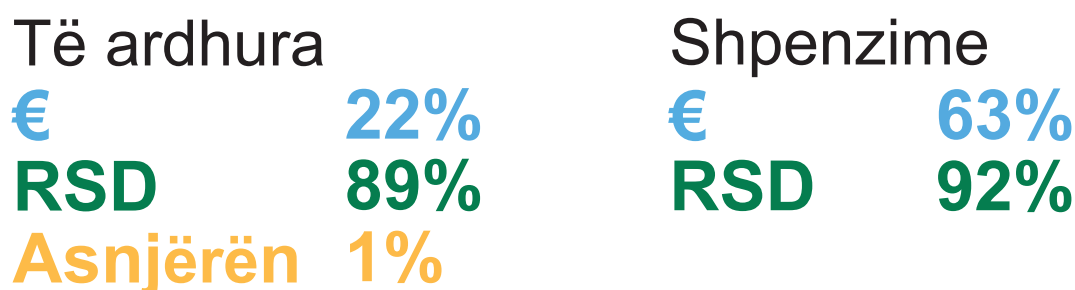

Figura 38. Në çfarë valute i merrni zakonisht të ardhurat tuaja personale/familjare? / Në çfarë valute i bëni zakonisht shpenzimet tuaja personale/familjare të përditshme?

Kur të dhënat zbërthehen sipas rajoneve, përgjigjet ofrojnë një pasqyrë të dallimeve në përdorimin e valutës ndërmjet të ardhurave dhe shpenzimeve si në pjesën tjetër të vendit ashtu edhe në atë verior në komunat e synuara me shumicë të popullsisë serbe. Në pjesën tjetër të vendit, Dinari është valuta kryesore që përdoret për marrjen e të ardhurave të tyre, me 68 për qind, e ndjekur nga afër nga Euro me 53 për qind. Megjithatë, për shpenzimet e përditshme dominon Euro me 82 për qind, duke ia kaluar paksa Dinarit me 77 për qind. Ndryshe, në pjesën veriore dominon Dinari si për të hyra ashtu edhe për shpenzime, me 96 për qind për të dyja transaksionet.

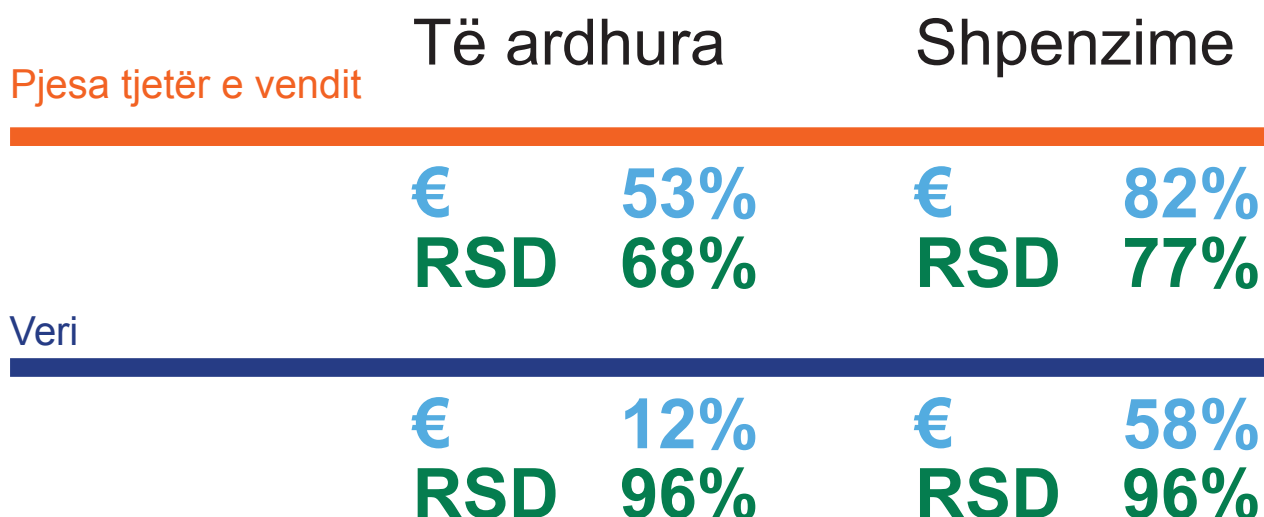

Figura 39. Në çfarë valute i merrni zakonisht të ardhurat tuaja personale/familjare? / Në çfarë valute i bëni zakonisht shpenzimet tuaja personale/familjare të përditshme? (Zbërthyer sipas rajonit)

Përgjigjet e mëposhtme nga komunat e synuara pasqyrojnë perceptimet lidhur me ndikimin e rregulloreve të fundit nga Banka Qendrore e Kosovës, të cilat e njohin Euron si valutën e vetme zyrtare për transaksionet në vend. Pothuajse gjysma e të anketuarve (48 për qind) mendojnë se këto rregullore ndikojnë ndjeshëm në transaksionet e tyre të përditshme, ndërsa 21 për qind besojnë se ato kanë një farë mase ndikim. Nga ana tjetër, 20 për qind mendojnë se rregulloret nuk i prekin fare dhe së fundi, 11 për qind ose nuk e kanë ditur ose nuk kanë dhënë përgjigje. Në mesin e atyre që raportuan se kjo rregullore i prek, një numër prej tyre raportuan se Dinari është valuta e vetme në të cilën marrin paratë dhe se duhet të kryejnë transaksione në Serbi.

48%
Më prek shumë

21%
Më prek në një masë

20%
Nuk më prek fare

11%
Nuk e di/Nuk kam përgjigje

Figura 40. A ndikojnë rregulloret e fundit të Bankës Qendrore të Kosovës në lidhje me valutën (duke e njohur EURO-n si valutën e vetme zyrtare për transaksione në vend) në transaksionet tuaja të përditshme?

Të anketuarit u pyetën më tej në lidhje me qëndrimet e parashikuara të komunitetit të tyre ndaj respektimit të rregulloreve më të fundit për valutën, duke theksuar aspekte të tjera të implikimeve të politikave në terma afatgjatë, 43 për qind presin rezistencë ndaj pajtueshmërisë, për arsye kulturore ose politike. Nga ana tjetër, 36 për qind besojnë se komuniteti do të jetë i gatshëm të respektojë rregulloret për lehtësi ekonomike. Megjithatë, 21 për qind e tyre shprehin pasiguri në lidhje me qëndrimin e ardhshëm të komunitetit. Këto rezultate sugjerojnë të kuptuar të nuancuar të sfidave dhe motiveve të mundshme që qëndrojnë në bazë të qëndrimit të komunitetit ndaj rregullores për valutën, duke theksuar ndërveprimin kompleks të dinamikave ekonomike, kulturore dhe politike.

Do të janë gatshëm të respektojnë për lehtësi ekonomike

36%

Do të rezistojnë për shkak të arsyeve kulturore ose politike

43%

Nuk jam i sigurt/Nuk e di

21%

Figura 41. Në terma afatgjatë, cili mendoni se do të ishte qëndrimi i komunitetit tuaj ndaj respektimit të rregullores më të fundit në lidhje me valutat?

Të dhënat, të ndara sipas moshës, tregojnë një spektër qëndrimesh ndaj pajtueshmërisë me rregulloret më të fundit për valutën në grupmosha të ndryshme. Ndërsa ka dallime të dukshme, shfaqen modele të caktuara. Të anketuarit më të rinj (18-24, 25-34 dhe 35-44) kanë më shumë gjasa të besojnë se komuniteti i tyre do të pajtohet për lehtësinë ekonomike, me 30 për qind, 39 për qind dhe 41 për qind respektivisht që kanë këtë pikëpamje. Megjithatë, me rritjen e moshës përtej këtij diapazoni, përqindja e atyre që besojnë në pajtueshmërinë për lehtësi ekonomike bie. Nga ana tjetër, ka një trend të rritjes së rezistencës për arsye kulturore ose politike me rritjen e moshës. Ndër të anketuarit e moshës 55-64 vjeç, një shumicë e konsiderueshme (52 për qind) shprehin rezistencë të bazuar në arsye kulturore ose politike, krahasuar me 34 për qind në mesin e atyre të moshës 18-24. Së fundmi, pasiguria në lidhje me qëndrimin e komunitetit të tyre ndaj pajtueshmërisë arrin kulmin tek të anketuarit e moshës 65 vjeç e lart, me 58 për qind që tregojnë pasiguri ose mungesë njohurie.

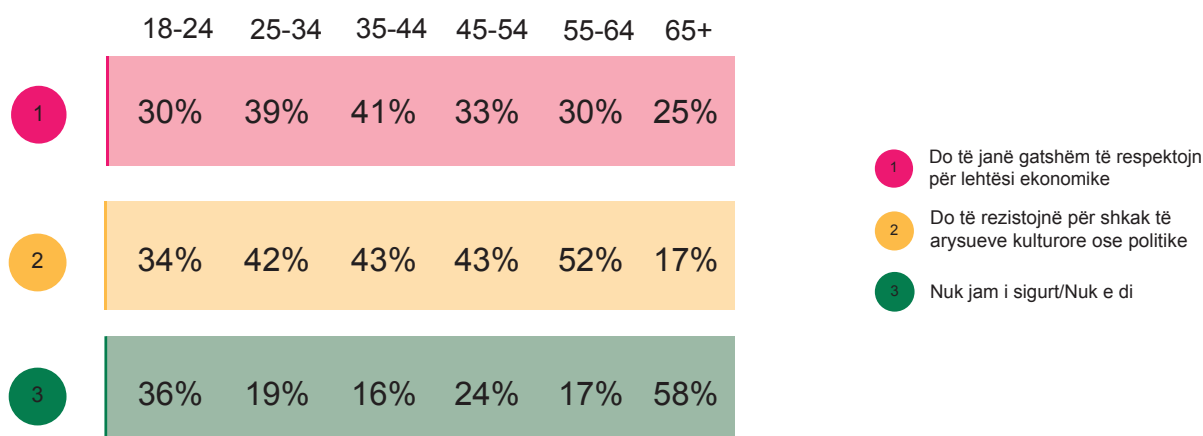

Figura 42. Në terma afatgjatë, cili mendoni se do të ishte qëndrimi i komunitetit tuaj ndaj respektimit të rregullores më të fundit në lidhje me valutat? (Zbërthyer sipas moshës)

Përveç kësaj, të anketuarit u pyetën në lidhje me perceptimet e tyre për të ardhmen dhe përgjigjet e mëposhtme tregojnë gjasat e perceptuara të njerëzve në komunitet për të adoptuar Euro-n për transaksionet e tyre të përditshme. Pothuajse dy të tretat e të anketuarve, ose 64 për qind, besojnë se ka gjasa ose ka shumë gjasa (përkatesisht 47% dhe 17%). Nga ana tjetër, vetëm 10 për qind mendojnë se nuk ka gjasa ose nuk ka fare gjasa (6% dhe 3% respektivisht). Megjithatë, një pjesë e konsiderueshme, 26 për qind, mbeten të pasigurt për adoptimin e ardhshëm të Euros.

Figura 43. Në komunitetin tuaj, sa ka gjasa që njerëzit të adoptojnë EURO-n për transaksionet e tyre të përditshme në të ardhmen?

Kur këto të dhëna zbërthehen sipas vendbanimit (urban k. rural), rezultatet zbulojnë dallime në perceptimet në lidhje me adoptimin e Euros për transaksionet e përditshme. Të anketuarit urbanë janë më optimistë për gjasat e adoptimit të Euros, me 77 për qind (24% ka shumë gjasa dhe 53% ka gjasa) që shprehin besim, krahasuar me 56 për qind (13% ka shumë gjasa dhe 43% ka gjasa) të të anketuarve ruralë. Nga ana tjetër, pasiguria është më e përhapur në mesin e të anketuarve në zonat rurale, me 31 për qind që janë të pasigurt krahasuar me 19 për qind në zonat urbane. Për sa i përket skepticizmit, të anketuarit nga zonat rurale janë më të prirur drejt mungesës së gjasave, me 13 për qind (8% nuk ka gjasa dhe 5% nuk ka aspak gjasa) që shprehin dyshime, ndërsa vetëm 4 për qind e të anketuarve urbanë kanë sentimente të ngjashme.

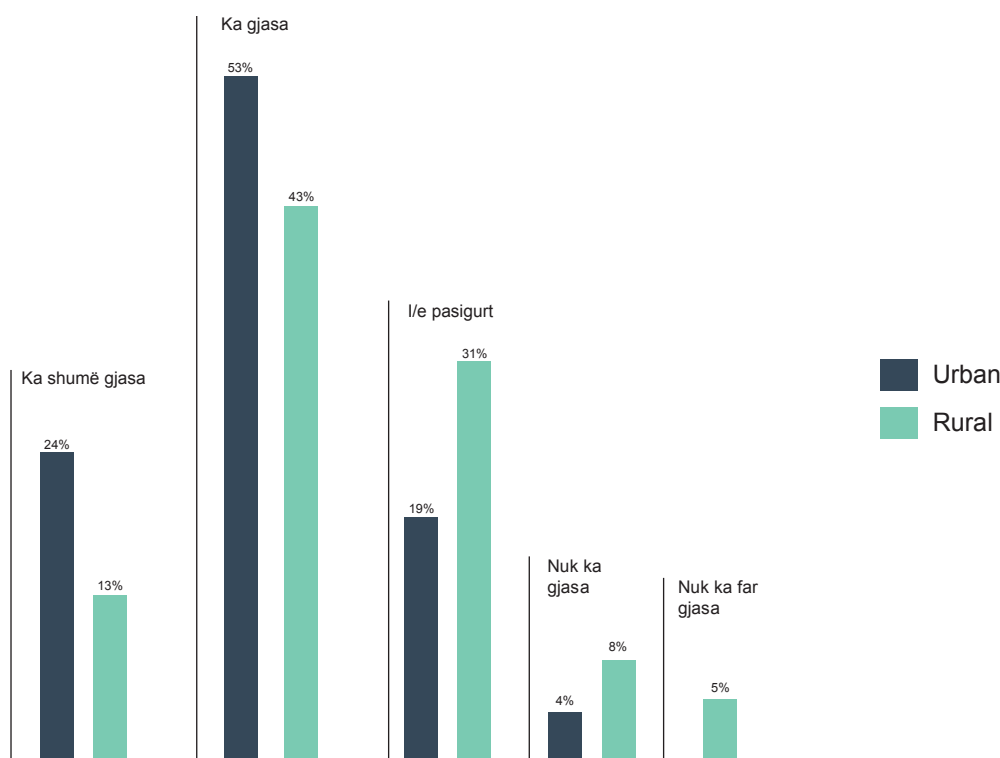

Figura 44. Në komunitetin tuaj, sa ka gjasa që njerëzit të adoptojnë EURO-n për transaksionet e tyre të përditshme në të ardhmen? (Zbërthyer sipas vendbanimit)

KONKLUSIONE

Gjetjet e studimit hedhin dritë mbi sfidat me të cilat përballet komuniteti serb që banon në Kosovë, duke përfshirë sfera të ndryshme të jetës së përditshme dhe të qeverisjes. Të dhënat e anketës nënvizojnë një mori shqetësimesh urgjente, duke përfshirë dukshëm çështjet që lidhen me sigurinë/stabilitetin, lirinë politike dhe kushtet ekonomike. Veçanërisht, korrupsioni shfaqet si një sfidë e konsiderueshme në fushën e lirisë politike dhe demokracisë, krahas çështjeve të tilla si ndërhyrjet politike dhe integriteti zgjedhor. Për më tepër, pabarazitë në sfidat e perceptuara ndërmjet zonave urbane dhe rurale nxjerrin në pah variacionet komplekse të dinamikave të komuniteteve brenda Kosovës, duke nënvizuar rëndësinë e qasjeve specifike të kontekstit për adresimin e këtyre sfidave.

Studimi gjithashtu thellohet në perceptimet rreth dialogut Kosovë-Serbi, duke zbuluar një sentiment të ndarë në lidhje me efikasitetin dhe ndikimin e tij në marrëdhëniet ndëretnike. Ndërsa ekziston një njohje e rëndësisë dhe potencialit të dialogut, shqetësimet vazhdojnë në lidhje me transparencën, përfaqësimin politik dhe përparimin konkret. Perceptimet e nuancuara në lidhje me palët e interesit të dialogut dhe temat për diskutim nënvizojnë kompleksitetin e përpjekjeve për pajtim në rajon. Përveç kësaj, luhatjet në nivelet e besimit ndaj institucioneve shtetërore dhe superfuqive reflektojnë një peizazh dinamik socio-politik, duke kërkuar përpjekje të vazhdueshme për të nxitur besimin në mesin e komunitetit serb në Kosovë.

Sa i përket njohjes me Kornizën e Vetë-Menaxhimit/Asociacionin e Komunave Serbe zbulon një nivel të përzier të familjaritetit në mesin e të anketuarve. Ndërsa një shumicë tregoi të paktën njëfarë familjariteti me përmbajtjen, një pjesë e dukshme raportoi se nuk ishte shumë e familjarizuar ose aspak. Kjo sugjeron nevojën për shpërndarje të mëtejshme të informacionit rreth kornizës për të siguruar të kuptuar dhe angazhim më të gjerë në mesin e popullatës.

Qëndrimet e ndryshueshme ndaj krijimit të Kornizës së Vetë-Menaxhimit për komunat me shumicë të popullatës serbe nënvizojnë dinamikën në zhvillim brenda komunitetit. Edhe pse shumica e mbështet ende krijimin e saj, ka pasur një rënie të dukshme të mbështetjes dhe një rritje të kundërshtimit me kalimin e kohës. Këto ndryshime mund të pasqyrojnë një shqyrtim dhe analizë më të thellë midis popullatës në lidhje me implikimet dhe efektivitetin e një kornize të tillë, duke treguar rëndësinë e dialogut dhe konsultimit të vazhdueshëm në formësimin e vendimeve dhe politikave të komunitetit.

Së fundi, opinionet për vendimin e Bankës Qendrore të Kosovës për valutën paraqesin një peizazh të nuancuar. Ndërsa gati gjysma e të anketuarve ndihen të prekur, qëndrimet ndaj pajtueshmërisë ndryshojnë. Disa parashikojnë rezistencë për arsye kulturore ose politike, ndërsa të tjerë parashikojnë pajtueshmëri të nxitur nga lehtësia ekonomike. Këto gjetje theksojnë ndërveprimin kompleks midis faktorëve ekonomikë, kulturorë dhe politikë në formësimin e ndjenjës dhe sjelljes publike në lidhje me rregulloren për valutën.

Kosova-Serbi: Qasje ndryshe mbështetet nga Ambasada e Mbretërisë së Holandës

Kingdom of the Netherlands

